

Getijdenpark Eiland van Brienenoord & Polder de Esch

Procesafspraken voor de projectfase

Opdrachtgevers:
Gemeente Rotterdam
Rijkswaterstaat
Wereld Natuur Fonds
ARK Natuurontwikkeling

Uitgevoerd door:

LINKITCONSULT

Getijdenpark Eiland van Brienoord & Polder de Esch

Procesafspraken voor de projectfase

*Voorblad: Impressie Getijdenpark Eiland van Brienoord en Polder de Esch
(bron: Urbanisten)*

Datum:	20 februari 2017
Opdrachtgevers:	Gemeente Rotterdam, Rijkswaterstaat en Wereld Natuur Fonds i.s.m. ARK Natuurontwikkeling
Auteurs:	Jeroen van Herk
Gecontroleerd:	Gijs van der Linden
Status:	Definitieve versie

Inhoudsopgave

1. De kern van de kwartiermakersfase	7
1.1 Wat eraan voorafging	7
1.2 De opgave voor de kwartiermakersfase	9
1.3 De doelen van de partners	9
1.4 Het doorlopen proces	10
1.5 De resultaten van de kwartiermakersfase	11
2. De context huidige situatie en plannen	13
2.1 Eiland van Brienoord	13
2.2 Polder De Esch	14
2.3 Ruimtelijke plannen met relatie voor de twee gebieden	15
2.3.1 Eiland van Brienoord	15
2.3.2 Polder de Esch	17
2.3.3 Conclusies	18
3. De randvoorwaarden, wensen en modellen	21
3.1 Randvoorwaarden vanuit water-, dijk- en natuurbeheer	21
3.2 Wensen en randvoorwaarden vanuit gebiedspartijen en bewoners	21
3.3 Ontwikkelde modellen	22
3.3.1 Eiland van Brienoord – Getijdenrand	23
3.3.2 Eiland van Brienoord – Getijdengeul	23
3.3.3 Polder de Esch: Geknepen getij - Bescheiden getijdeninterventie	24
3.3.4 Polder de Esch: Maximaal getij	24
3.4 Reflectie op het doorlopen proces en de mogelijkheden	26
4. Het doel, de opgave en de aanpak	29
4.1 Doelstelling	29
4.2 De opgave	29
4.3 De aanpak en organisatie	29
4.3.1 Eiland van Brienoord	30
4.3.2 Polder de Esch	31
4.4 Activiteiten en planning	32
4.5 Financiën	32
Bijlagen	35
1. Huidige situatie	35
2. Notulen informatiebijeenkomsten	35
3. Bodem	35
4. Uitwerking activiteiten projectfase	35
Bijlage 1 Huidige situatie	37
1.1 Polder de Esch	37
1.2 Eiland van Brienoord	39
Bijlage 2 Notulen infobijeenkomst juni 2016	41
Bijlage 3 Bodem	69
3.1 Bodemverontreiniging Polder de Esch	69
3.2 Bodemverontreiniging Eiland van Brienoord	71
Bijlage 4 Uitwerking activiteiten projectfase	73
Colofon	75

1. De kern van de kwartiermakersfase

1.1 Wat eraan voorafging

Het Rotterdamse programma Rivieroevers

Rotterdam is een dichtbevolkte stad met een ultramoderne haven gelegen in een van de grootste delta's van Europa. Met het programma "Rivieroevers Rotterdam" streeft de stad ernaar om de Rotterdamse rivieren de Nieuwe Maas, De Rotte en de Schie levendiger, aantrekkelijker en natuurlijker maken. Deze ambitie is onderdeel van het Rotterdamse collegeprogramma 2014 -2018 waarin een van de speerpunten een veilige, gezellige en groene stad is. Het programma Rivieroevers Rotterdam is op 22 maart 2016 door het college van B&W van de gemeente Rotterdam vastgesteld.

Het programma geeft ook invulling aan de wensen van de Rotterdammers die in een gericht onderzoek hebben aangegeven meer bestemmingen, natuur, verblijfplekken en activiteiten aan de rivier te willen (Bron: Omnibusenquête 2015). Voor de Nieuwe Maas ligt de focus van het programma Rivieroevers Rotterdam op:

- Vergroten aantal activiteiten in binnenstedelijk gebied Nieuwe Maas;
- Vergroten aantal aantrekkelijke plekken en routes aan/langs de rivier;
- Vergroten bereikbaarheid en toegankelijkheid van de rivier voor voetgangers, hardlopers, fietsers en vervoer over water;
- Versterken unieke karakter van Havenstad Rotterdam in de delta.

(Bron: Programma Rivieroevers Rotterdam op hoofdlijnen 2015-2018).

Het regionale programma "Rivier als Getijdenpark"

Parallel aan het programma Rivieroevers Rotterdam, is met regionale partners het programma "Rivier als Getijdenpark" ontwikkeld. Dit heeft twee belangrijke doelen:

- Het vergroten van de natuurlijke en recreatieve waarde van de Maasoevers;
- Een toekomstbestendige inrichting van onze delta in relatie tot klimaatverandering.

(Bron: Plan van Aanpak 2e fase Rivier als Getijdenpark).

Dit programma heeft als doel de dynamiek van eb en vloed maximaal te benutten voor ecologisch waardevolle en recreatief aantrekkelijke gebieden. Zo dragen getijdenparken bij aan het leefklimaat van de stad met de regio en aan de ecologische waarde van de rivier als verbinding tussen zee en achterland. In het programma zijn 5 prioritaire gebieden benoemd. Een daarvan is het Getijdenpark Polder de Esch & Eiland van Brienoord.

In het programma Rivier als Getijdenpark werkt een brede coalitie aan het versterken van de kwaliteiten en de beleving van de rivier in de delta. Op 16 maart 2016 hebben de coalitiepartners de gemeenten Rotterdam en Ridderkerk, provincie Zuid-Holland, Rijkswaterstaat, Havenbedrijf Rotterdam, Wereld Natuur Fonds, Zuid-Hollands Landschap, Hoogheemraadschap Schieland en Krimpenerwaard, Hoogheemraadschap van Delfland en Ecoshape een intentieverklaring ondertekend. Tijdens de bestuurdersbijeenkomst van 2 november 2016 zijn vijf nieuwe partners toegetreden: de gemeente Schiedam, het Waterschap Hollandse Delta, ARK Natuurontwikkeling, advies- en ingenieursbureau TAUW en RiverArt, een kunstproject en cultuur-toeristische route langs de Nieuwe Maas die Rotterdam en Dordrecht verbinden. Met het ondertekenen van de intentieovereenkomst onderschrijven al deze partijen de ambitie om getijdenparken te realiseren.

Getijdenpark Polder De Esch & Eiland van Brienoord

In 2015 heeft het Wereld Natuur Fonds in samenwerking met de Stadsregio Rotterdam het initiatief genomen om, binnen het gedachtegoed van Rivier als Getijdenpark, voor het gebied Polder De Esch & Eiland van Brienoord een voorstel voor herinrichting te maken. Dit heeft geresulteerd in de rapportage Getijdenpark Brienoord – de Esch.

Figuur 1 Ondertekende intentieovereenkomst "Rivier als getijdenpark"

Het idee is om het gebied (nog) beter in te richten voor mens en dier waarmee het leefgebied van trekvisen zoals fint en de steur wordt uitgebreid, net als het wandelareaal voor de recreant. Vooral in Polder de Esch is de gedachte dat een flinke sprong voorwaarts gemaakt worden door hier de getijdeninvloed te introduceren. Een ingenieuze verbinding door de voorliggende kering maakt het natte poldermilieu toegankelijk voor (trek-)vissen, bevers en ongewervelde dieren (De Urbanisten & Stroming, 2015).

Vervolgens is WNF gaan onderzoeken of er draagvlak voor dit idee was. De gemeente Rotterdam en Rijkswaterstaat hebben positief gereageerd op dit idee omdat het goed aansloot bij de ambities van het programma Rivier als Getijdenpark en het Rotterdamse programma Rivieroever. Aangezien dit nog niet meer dan een idee was hebben deze drie partijen, WNF, RWS en de gemeente Rotterdam, gezamenlijk opdracht gegeven aan een

Figuur 2 Impressie Getijdenpark Polder de Esch en Eiland van Briene Noord (bron: Urbanisten & Stroming)

kwartiermaker om te onderzoeken of, hoe en waar een dergelijk projectidee tot stand zou kunnen komen op basis van een gedeelde ambitie, draagvlak en de benodigde financiële middelen.

1.2 De opgave voor de kwartiermakersfase

De gemeente Rotterdam, Rijkswaterstaat en Wereld Natuur Fonds i.s.m. ARK Natuurontwikkeling hebben gezamenlijk besloten de haalbaarheid van het initiatief van WNF/ARK nader te onderzoeken in een kwartiermakersfase. De kwartiermaker heeft van de drie partijen de volgende vragen meegekregen:

- Inhoud. Wat zijn de eisen voor planvorming vanuit verschillende organisaties?
- Organisatie. Wie zijn er nodig om tot uitvoering te komen en hoe worden die partijen betrokken?
- Regelgeving. Wat is er nodig om tot uitvoering te komen op juridisch en planologisch gebied?
- Financiën. Hoe gaan we het projectproces en uitvoering van het project financieren en waar kan mogelijk medefinanciering worden gevonden?

De inzet is een voorstel te ontwikkelen op basis waarvan bestuurders een besluit kunnen nemen voor het wel of niet starten van de projectfase voor het getijdenpark Eiland van Brienoord & Polder de Esch. De projectfase betekent dat er gericht gewerkt gaat worden aan realisatie van het project.

1.3 De doelen van de partners

De drie partners hebben de volgende doelen met het Getijdenpark:

- Rijkswaterstaat: realiseren van 1.500 – 2.000 m natuurvriendelijke oevers die voldoen aan Kaderichtlijn Water (KRW). RWS heeft de opgave om de waterkwaliteit van de Maas in Rotterdam te verbeteren. Eén van de onderdelen is om de natuurlijkheid van de oevers te vergroten. Dit biedt rust-, foerageer- en leef habitat aan diersoorten die in de rivier en delta leven;
- Gemeente Rotterdam: realiseren van aantrekkelijke, levendige en natuurlijke rivieroevers als bijdragen aan een aantrekkelijke en economisch sterke stad. De gemeente Rotterdam wil de kwaliteit van de rivieroevers graag verbeteren als onderdeel van de ambitie om een groene, gezellige en klimaatbestendige stad te zijn waar ruimte is voor mens en dier;
- WNF/ARK: vergroten van de natuurwaarden in de stad Rotterdam, aantrekkelijkheid van het landschap en de betrokkenheid van bewoners bij natuur. De stad Rotterdam

Figuur 3 Programma Getijdenpark Polder de Esch en Eiland van Brienoord (Bron: Urbanisten & Strooming)

---

ligt in de delta van de Maas en de Rijn en heeft een enorme natuurlijke rijkdom. WNF/ ARK willen de rivier- en deltaeigen trekvissen, vogels, planten en waterdieren die horen bij getijdenatuur weer wat meer ruimte geven. Daarnaast wil het mensen de ruimte geven om deze natuur te kunnen beleven, midden in hun eigen stad.

1.4 Het doorlopen proces

De gebieden Polder de Esch en Eiland van Brienoord zijn bestaande groengebieden midden in de stad, waar gewoond, gewerkt en gerecreëerd wordt. Voor het Eiland van Brienoord geldt dat veel IJsselmondenaren het eiland ervaren als hun achtertuin waar zij graag even de rust en natuur opzoeken. Voor het gebied Polder de Esch op de noordoever van de rivier geldt dit ook. In en om Polder De Esch zijn de laatste jaren projecten uitgevoerd waar de bewoners niet of slecht bij zijn betrokken dan wel van op de hoogte waren. In deze kwartiermakersfase zijn bewoners, gebruikers, bedrijven en beheerders benaderd om hun randvoorwaarden en wensen in een vroeg stadium te leren kennen.

Als eerste processtap zijn de huidige situatie en een aantal kennisvragen geanalyseerd. Het doel daarbij was om noodzakelijk te betrekken partijen en bepalende aspecten voor de inrichting goed in beeld te krijgen. Ten aanzien van de huidige situatie gaat het dan om de feitelijke situatie van eigendom, beheer en bestemming. Ten aanzien van kennis gaat het om de situatie van de bodem, mogelijke aanslibbing en aanwezige kabels & leidingen.

Als tweede stap is met een brede groep beheerders, bewoners, gebruikers en bedrijven gesproken om wensen en randvoorwaarden in beeld te krijgen. Daarnaast is voor beide gebieden een eerste informatiebijeenkomst georganiseerd (Getijdenpark Polder de Esch 20 juni 2016; en Getijdenpark Eiland van Brienoord 21 juni 2016). Het doel van de eerste informatiebijeenkomst was om enerzijds het initiatief en de opzet van de kwartiermakers-fase toe te lichten. Anderzijds om wensen en randvoorwaarden in beeld te krijgen. Hiermee is een goed beeld ontstaan van de wensen en randvoorwaarden die partijen en mensen stellen aan ontwikkelingen in Polder de Esch en op het Eiland van Brienoord.

Op basis hiervan zijn de uitgangspunten voor planvorming ontwikkeld en een aantal modellen uitgewerkt. Deze zijn onderzocht op hun meerwaarde, praktische haalbaarheid, kosten en draagvlak in de gebieden. Daarnaast is een aanpak voor het vervolg per gebied ontwikkeld. De resultaten van de kwartiermakersfase zijn in 2 informatiebijeenkomsten (Getijdenpark Eiland van Brienoord 14 december 2016 en Getijdenpark Polder de Esch 15 december 2016) toegelicht en bediscussieerd. Op de bijeenkomst voor het Eiland van Brienoord werd positief gereageerd op de gepresenteerde modellen. Er bleek een voorkeur voor het model getijdengeul te zijn en er was veel animo voor een variant met 2 brug-

Figuur 4 Impressie werksessie op informatiebijeenkomst Polder de Esch (juni 2016)

gen. Op de bijeenkomst voor Polder de Esch was er enthousiasme voor het voorstel een bewonersinitiatief te faciliteren; en het getijdenpark in de eerder gepresenteerde vorm niet verder te ontwikkelen.

1.5 De resultaten van de kwartiermakersfase

De resultaten van de kwartiermakersfase zijn kort en bondig als volgt:

- **Algemeen.** Binnen de grenzen van het onderzochte gebied, het Eiland van Brienoord en Polder de Esch, zijn er goede mogelijkheden om tot een getijdenpark te komen dat voldoet aan de randvoorwaarden van de partijen. Hiermee kan een goede bijdrage worden geleverd aan de realisatie van een aantrekkelijke en veerkrachtige stad met natuurlijke rivieroever.
- **Proces.** Voor het vervolg wordt voorgesteld per deelgebied een maatwerk aanpak met verschillende snelheden te hanteren:
  - Eiland van Brienoord: het voorbereiden van de realisatie het project Getijdenpark;
  - Polder de Esch: het faciliteren van een bewonersinitiatief om een toekomstperspectief voor het gebied te ontwikkelen.
- **Eiland van Brienoord.** Op het eiland zijn er goede mogelijkheden voor de realisatie van getijdenatuur en is er draagvlak bij gebiedspartijen om dit ook te gaan doen. Voorgesteld wordt dat de volgende fase een projectfase is waarin het project concreet wordt uitgewerkt en voorbereid voor realisatie;
- **Polder de Esch.** In de polder zijn er mogelijkheden voor realisatie van getijdenatuur maar deze zijn ruimtelijk/technisch minder makkelijk te realiseren. Ook is er in deze verkennende fase slechts beperkt draagvlak voor de grootschalige realisatie van getijdenatuur. Wel is er onder gebiedspartijen en bewoners groot draagvlak om de kwaliteit van het bestaande groengebied te verbeteren. Voorgesteld wordt dat in de volgende fase de bewoners, omwonenden en gebruikers van Polder de Esch aan zet zijn: wat willen zij met het gebied en hoe kan volgens hen de kwaliteit van Polder de Esch het beste verbeterd worden? De partners van het programma Rivier als Getijdenpark faciliteren graag (mede) dit proces. Daarnaast participeren ze graag in het bewonersinitiatief om gezamenlijk te verkennen of en hoe er getijdenatuur kan worden gerealiseerd in en/of buiten Polder de Esch.

2. Context huidige situatie en ruimtelijke plannen

In dit hoofdstuk wordt de context van de huidige situatie voor de twee gebieden besproken en de belangrijkste ruimtelijke plannen die relatie hebben met deze gebieden.

2.1 Eiland van Brienoord

Eigendom

De eigendomssituatie van het Eiland van Brienoord is als volgt (zie kaart):

- Het grootste deel van het eiland (vanaf het dok) is eigendom van de gemeente Rotterdam;
- De westelijke punt is eigendom van de Staat/Rijksoverheid;
- Voor de Van Brienoordbrug is aan de oostzijde van het eiland recht van opstal verleend door de gemeente Rotterdam.

Beheer Eiland van Brienoord

Onderdeel	Verantwoordelijke organisatie
Beheer van de buitenruimte	Gemeente Rotterdam Stadsbeheer
Beheer natuur en recreatieobjecten	Zuid-Hollands Landschap
Beheer volkstuinen	Volkstuinvereniging Van Brienoord
Beheer oevers en glooiingen rondom eiland	Rijkswaterstaat
Waterbeheer, kwantiteit en kwaliteit	Gemeente Rotterdam Stadsbeheer
Waterbeheer Zuiderdiepje	Rijkswaterstaat
Beheer kademuur/oevers Zuiderdiepje	Aanpalende bedrijven

Randvoorwaarden voor herinrichting

Vanuit de huidige situatie gelden de volgende randvoorwaarden voor mogelijke herinrichting van het gebied:

- Vanuit de bestemming, het eigendom en het beheer zijn er geen obstakels om de inrichting van het gebied aan te passen, indien gewenst;
- De bodemkwaliteit op het eiland als geheel voldoet naar verwachting aan de klasse wonen (G3) en is dus schoon;
- Er zijn geen kabels of leidingen aanwezig die een obstakel vormen voor inrichting;
- De beheer en onderhoud (baggeren en oevers) van het Zuiddiepje verdient aandacht omdat hier kwalitatieve meerwaarde te realiseren is voor de oevers van de bedrijfsterrainen, natuurlijke oevers en inrichting en onderhoud van het Zuiddiepje;
- De brug naar het eiland van Brienoord moet vervangen worden. Onderzocht wordt of er 1 of (maximaal) 2 nieuwe bruggen moeten komen;
- Het Eiland van Brienoord maakt deel uit van het in procedure zijnde bestemmingsplan IJsselmonde-Noord. Dit bestemmingsplan wordt eind 2017 vastgesteld en het is de intentie om het Getijdenpark mee te nemen in het nieuwe bestemmingsplan. Hierdoor zal het verdere vergunningetraject naar uitvoering snel doorlopen kunnen worden.

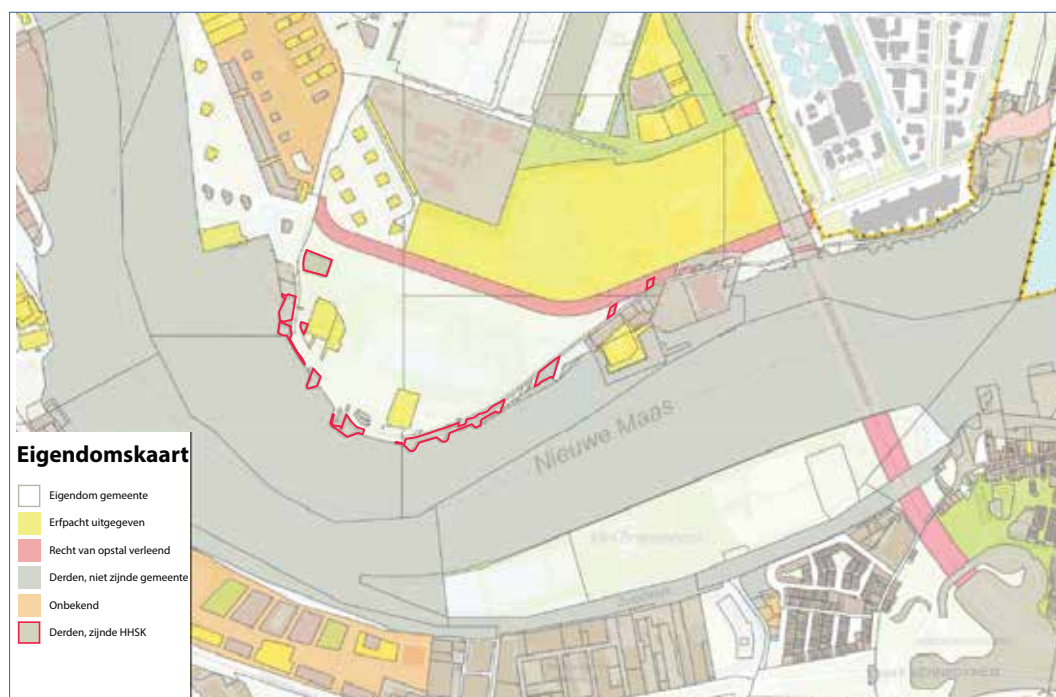

2.2 Polder De Esch

Eigendom

De eigendomssituatie van Polder de Esch is als volgt:

- Gemeente Rotterdam heeft het grootste deel van de polder in eigendom, inclusief een deel van de “voordijk”;
- Een beperkt deel van de gronden is privaat eigendom;
- Een beperkt deel van de gronden is door de gemeente in erfpacht uitgegeven;
- Een deel van de “voordijk” is in eigendom van het Hoogheemraadschap Schieland en Krimpenerwaard (HHSK);
- Voor de waterkerende dijk ten noorden van de polder is recht van opstal verleend door de gemeente aan het hoogheemraadschap.

Figuur 5 Eigendomskaart Polder de Esch

Beheer Polder de Esch

Onderdeel	Verantwoordelijke organisatie
Beheer natuur en recreatieobjecten	Gemeente Rotterdam
Dijkbeheer	HHSK en gemeente Rotterdam
Waterbeheer, kwantiteit en kwaliteit	HHSK
Waterbeheer, dagelijks onderhoud	Gemeente Rotterdam
Wegbeheer	Gemeente Rotterdam

Randvoorwaarden voor herinrichting

Vanuit de huidige situatie gelden de volgende randvoorwaarden voor mogelijke herinrichting van het gebied:

- Vanuit de bestemming, het eigendom en het beheer zijn er geen obstakels om de inrichting van het gebied aan te passen, indien gewenst;
- Er moet rekening worden gehouden met de particuliere eigendommen;
- De bodem is vervuild met drins en zware metalen maar niet substantieel meer dan op andere, vergelijkbare locaties in Rotterdam. De klasse betreft “niet toepasbaar” en leidt niet tot een verhoogd risico voor mensen of natuur. Echter, de bodemvervuiling

is een belangrijk issue en moet, indien er uiteindelijk een projectfase opgestart wordt, goed worden onderzocht;

- Er zijn geen kabels of leidingen aanwezig die een obstakel vormen voor inrichting;
- De mogelijke aankoppeling van het gebied aan de rivier leidt niet tot grootschalige opslibbing van het gebied; het leidt waarschijnlijk wel tot de afzetting van een nieuwe laag sediment.

2.3 Ruimtelijke plannen met relatie voor de twee gebieden

Binnen Rotterdam zijn er diverse andere plannen en initiatieven die relatie hebben met het Getijdenpark Polder de Esch en Eiland van Brienoord. De belangrijkste worden hier onderstaand kort besproken.

2.3.1 Eiland van Brienoord

Gebiedsvisie Stadionpark

De gebiedsvisie Stadionpark zet in op de realisatie van een aantrekkelijk en samenhangend verblijfsgebied, waar sport en bewegen centraal staan. Een gebied dat met zijn voorzieningen, specifieke sfeer en verbeterde rivieroever een aantrekkelijk gebied is voor de Rotterdammers en voor bezoekers vanuit heel Nederland en elders uit de wereld. Het gebied krijgt 2 blikvangers van allure met het nieuwe stadion en de her-ontwikkelde Kuip.

Het gebied biedt ruimte voor verschillende woonsferen die een toevoeging zijn op het bestaande woonaanbod in Rotterdam. Daarnaast biedt het ook volop voorzieningen voor de bewoners uit de omliggende wijken. Een groen gebied met ruimte voor diverse sporten, zowel in georganiseerd verband als ongeorganiseerd. Het wordt een gebied met ruimte voor topsport en breedtesport. En een gebied met een aantrekkelijke rivieroever en parken die goed verbonden zijn met de wijken. In de gebiedsvisie bestaat het Stadionpark uit twee delen: Waterfront en Sportstad.

Binnen Waterfront (tussen de rivier en de Stadionweg inclusief het Eiland van Brienoord) is vooral ruimte voor uitgaan en vrijetijdsbesteding, het beleven van de rivier, bedrijvigheid en wonen. Het andere deel, Sportstad (Stadiondriehoek, Varkenoord, Sportdorp en Park de Twee Heuvels), wordt een gebied met ruimte voor sport, wonen, onderwijs, leisure en horeca met veel groen (bron: www.rotterdam.nl/stadionpark1)

Figuur 6 Gebiedsvisie Stadionpark (bron: www.rotterdam.nl/stadionpark1)

Voor het Eiland van Brienoord zijn een betere bereikbaarheid en het handhaven van het eilandgevoel, naast het bevorderen van de natuurlijke kwaliteiten van het eiland en de oevers, de belangrijkste opgaven. Een (extra) verbinding ter hoogte van de jachthaven in het verlengde van de Kreekse Boezem is een mogelijkheid om de ontsluiting te optimaliseren (bron: Gebiedsvisie Stadionpark, september 2015). Samen met de stakeholders zullen de plannen voor het Eiland van Brienoord verder worden uitgewerkt.

Feyenoord City – Strip aan de Maas

Feyenoord heeft woensdag 30 november 2016 het masterplan voor Feyenoord City gepresenteerd. De meeste aandacht gaat uit naar het nieuwe icoon voor de stad: een nieuw stadion voor 63.000 toeschouwers op een schitterende plek aan de Maas. Maar Feyenoord City is veel meer dan dat: een betere samenwerking met andere sportverenigingen, het verbinden van de omliggende wijken en veel ruimte voor wonen en ontspannen.

Feyenoord City is een grote, stedelijke gebiedsontwikkeling die uit verschillende fases bestaat en een doorlooptijd van zeker vijftien jaar kent. Als eerste wordt het gebied rondom het nieuwe stadion ontwikkeld: op zijn vroegst zal in het seizoen 2022-2023 de eerste wedstrijd in het nieuwe stadion gespeeld worden.

Op datzelfde moment zullen rondom het stadion woningen, een hotel, een parkeergarage en commerciële functies gebouwd zijn. Daarna is de herontwikkeling van De Kuip aan de beurt.

De totale gebiedsontwikkeling beslaat zo'n 325.000 m². In Feyenoord City komen ongeveer 1.600 woningen verdeeld over ongeveer 710 woningen in de Urban Bridge, 160 woningen in De Kuip en 730 woningen in Kuip Park. Ook biedt het gebied straks plaats aan onder andere een creatieve broedplaats (Innovation Sport Lab), twee hotels, sportwinkels, horeca, een bioscoop en een spa/welness. In De Kuip komen, naast woningen, een gezondheidscentrum, een Sportexperience, een Feyenoordmuseum en mogelijk een atletiekbaan (bron: www.feyenoord-city.nl)

Figuur 7 Impressie Feyenoord City – Strip aan de Maas

Het Masterplan Feyenoord City wordt de komende maanden besproken en behandeld in de gemeenteraad van Rotterdam. Medio voorjaar 2017 wordt besluitvorming verwacht. Feyenoord City wordt in nauwe samenwerking met de gemeentelijke gebiedsontwikkeling Stadionpark ontwikkeld.

Buitenplaats Brieneoord

Buitenplaats Brieneoord is een nieuwe projectruimte op het Eiland van Brieneoord. Een denk- en werkplek met zicht op Rotterdam, middenin de natuur. Een speelplaats voor Rotterdammers van alle leeftijden. De komende maanden wordt een nieuw gebouw gerealiseerd, in samenwerking met SuperUse Studio waarbij we zoveel mogelijk materiaal zullen hergebruiken van het bestaande pand (bron: www.buitenplaatsbrieneoord.nl)

2.3.2 Polder de Esch

Herijking Gebiedsplan Kralingen

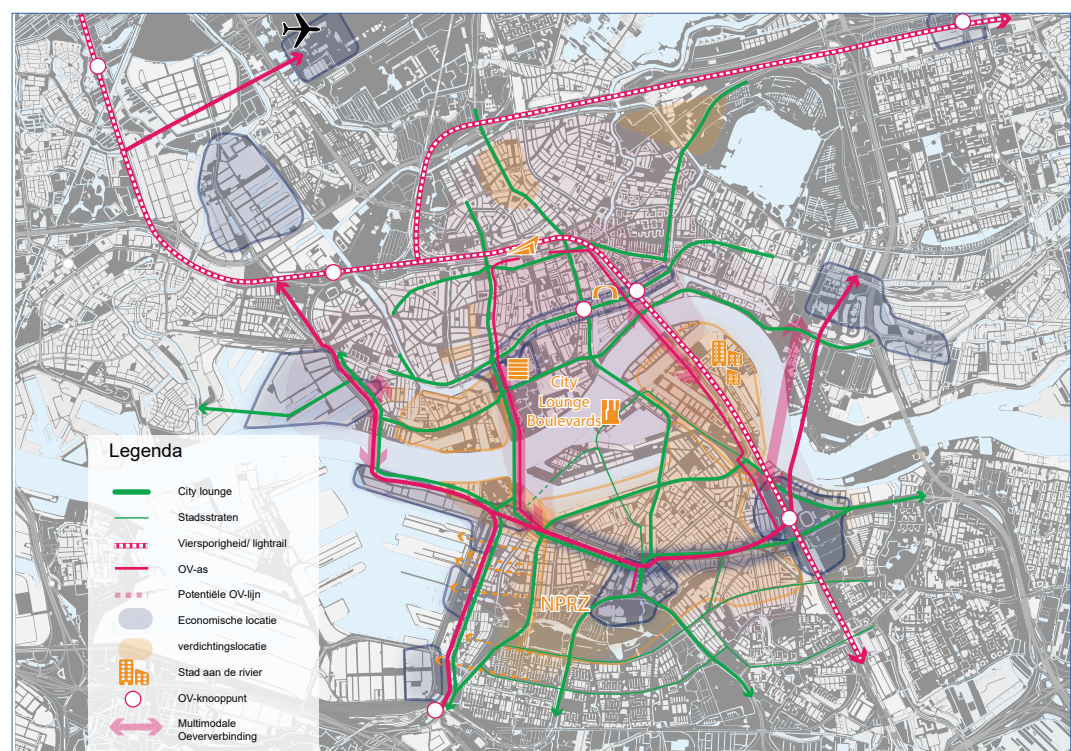
In het herijkte gebiedsplan Kralingen is voor 2030 de volgende ambitie verwoord.

De wijk De Esch is in 2030 een groene duurzame woonwijk, waar de combinatie van landelijk en stads de wijk uniek maakt. Het is een duurzame, vitale, aantrekkelijke en levendige wijk, waar ontmoeten centraal staat en waar meer ruimte is voor actieve en ondernemende bewoners en sociaal ondernemers. Hierbij zijn de volgende prioriteiten aangeven:

- Benutten van talenten en capaciteiten van bewoners en ondernemers;
- Behoud van bestaande voorzieningen;
- Investeren in het groene en duurzame karakter van de wijk, waarbij er aandacht is voor de rijke cultuurhistorie van de wijk De Esch.

Verkenning nieuwe stadsbrug over de Maas

Een functionele en up-to-date infrastructuur is een essentiële randvoorwaarde voor een aantrekkelijke en economisch sterke stad. De infrastructuur moet dan ook regelmatig aan de nieuwe tijd worden aangepast. De constante stroom aan ruimtelijk-economische en maatschappelijke ontwikkelingen geven een nieuwe dynamiek aan mobiliteit. Daarom

Figuur 8 Ontwikkelstrategie verkeersplan Rotterdam (bron: Stedelijk Verkeersplan Rotterdam 2016 - 2030+)

---

heeft de gemeente een vooruitstrevende visie op niet alleen de korte, maar vooral ook de lange termijn ontwikkeld: het Stedelijk Verkeersplan Rotterdam 2015 – 2030.

In dit verkeersplan wordt onder andere de wenselijkheid en de mogelijkheid van een nieuwe brug aan de oostzijde van de stad verkend. Deze brug kan zuid en noord beter verbinden, voor autoverkeer, OV en fietsers. Daarmee wordt de verkeerdruk op de Van Brienenoordbrug ook verlicht terwijl deze de komende jaren toeneemt door meer autoverkeer vanuit de Drechtsteden en de stadswijken op Zuid (bron: Stedelijk Verkeersplan Rotterdam 2015 – 2030). De mogelijke oeververbinding is vooralsnog globaal gepositioneerd ter hoogte van Polder de Esch – De Kuip. De verdere invulling van de verbinding (voor auto's, OV en/of fietsers) en de financiering is vooralsnog niet duidelijk.

Indien deze oeververbinding verder gestalte krijgt, moeten de belangen van de groengebieden goed worden meegenomen i.r.t. locatie en ontwerp van de verbinding. Het is echter nog onduidelijk of en wanneer een dergelijke brugverbinding er gaat komen.

2.3.3 Conclusies

Geconcludeerd wordt dat de plannen voor een getijdenpark op Eiland van Brienenoord goed aansluiten bij de ambities van de Gebiedsvisie Stadionpark. Daarnaast zijn er kansen, bij realisatie van het project Feyenoord City, om de oevers van de Maas te vergroenen en aan te laten sluiten op het Eiland van Brienenoord. Het project Feyenoord City kan voor het eiland echter ook het risico zijn door de toename van de verkeer/parkeerdruk in het gebied.

De getijdeplannen voor Polder de Esch kunnen goed aansluiten bij het Gebiedsplan Kralingen. De ambitie van de nieuwe, voorziene stadsbrug sluit minder goed aan bij het behouden en versterken van het groene karakter van Polder de Esch. Dit is echter zeer afhankelijk van het type oeververbinding waarnaar gestreefd wordt en de precieze locatie van de beoogde brug.

3. De randvoorwaarden, wensen en modellen

3.1 Randvoorwaarden vanuit water-, dijk- en natuurbeheer

Naast de gemeente Rotterdam en Rijkswaterstaat zijn er nog twee belangrijke beheerders in het gebied. Voor Polder De Esch is dat de water- en dijkbeheerder het Hoogheemraadschap van Schieland en Krimpenerwaard, voor het Eiland van Brienoord de natuur- en recreatiebeheerder is dat het Zuid-Hollands Landschap.

De belangrijkste randvoorwaarden vanuit dijk- en waterbeheer voor Polder De Esch zijn:

- Waterveiligheid. De waterveiligheid voor het gebied blijft op hetzelfde niveau gehandhaafd. Het geheel van de primaire waterkering en de “voordijk” wordt door eventuele ontwikkelingen niet aangetast;
- Droge voeten. Het waterpeil in het gebied met bebouwing, het zuidelijke deel polder, blijft gehandhaafd conform de huidige situatie;
- Een eventuele doorgang in de “voordijk” moet bij hoogwater op de rivier kunnen worden afgesloten en zal in eigendom en beheer komen bij gemeente Rotterdam of Rijkswaterstaat;
- Het gebied met eventuele getijdeninvloed betreft ‘overig water’ waarvoor een onderhoudsplan (maatwerkgebied) moet worden opgesteld; en bij instellen van een flexibel peil moet het peilbesluit worden aangepast.

De belangrijkste randvoorwaarden voor het beheer van het Eiland van Brienoord zijn:

- Zorg voor handhaving van de rust op het eiland;
- Werk aan verbetering van de bestaande kwaliteiten van natuur en landschap, de leefbaarheid en vindbaarheid van het eiland.

3.2 Wensen en randvoorwaarden vanuit gebiedspartijen en bewoners

Op de twee informatiebijeenkomsten zijn wensen en randvoorwaarden van gebiedspartijen en bewoners geïnventariseerd. De belangrijkste punten zijn onderstaand verwoord.

Eiland van Brienoord

- **Het groene eiland.** Het karakter van de plek – een eiland in de rivier, groen en midden in de stad - moet behouden blijven en versterkt worden;
- **Getijdenatuur is een aanvulling.** Het uitbreiden van getijdenatuur, versterken van rivierdynamiek en beleving van het getijde worden als interessante aanvullingen voor het eiland gezien;
- **Recreatie.** Recreatie moet gericht zijn op natuur- en landschapsbeleving. Er is geen voorkeur voor intensieve recreatie. Er is echter wel ruimte voor kleinschalige initiatieven en meer natuurbeleving. Daarnaast is er de wens om de inrichting van het westelijk deel van het eiland te verbeteren;
- **Ontsluiting voor auto’s en fietsen.** De ontsluiting voor auto’s, parkeren en eventuele verbeterde ontsluiting voor fietsers en wandelaars behoeft aandacht en moet goed met de omgeving worden afgestemd. Er is interesse in het beperken van het autoverkeer op het eiland;
- **Draagvlak.** De betrokken partijen en mensen staan in de basis positief tegenover de voorgestelde ontwikkeling. Hierbij wordt opgemerkt dat een en ander wel afhangt hoe het project verder wordt uitgewerkt.

Polder de Esch

- **Versterken bestaande groene kwaliteiten.** Voorkeur voor versterking van de groene kwaliteit van het gebied. Deze wordt sterk gewaardeerd door bewoners en gebruikers van het gebied en dit verdient aandacht. Eventuele andere ontwikkelingen behoren

een meerwaarde te hebben voor het gebied. Grootschalige ingrepen die niet aansluiten bij deze groene kwaliteiten worden niet ondersteund;

- **Versterken koppeling met omgeving.** Voorkeur voor versterking van de verbindingen van landschap, natuur en recreatie naar de omgeving;
- **Recreatie.** Voorkeur voor het beperken van recreatieve ontwikkelingen. De partijen en bewoners hebben geen voorkeur voor intensieve recreatie in het gebied en route-structuren die daarbij horen. Daarnaast is er een voorkeur om de ruimte voor natuur-gerichte recreatie meer aan de randen te zoeken dan in het centrum van het gebied;
- **Beheer.** Er is een voorkeur voor het verbeteren van het natuur-, landschap- en recreatiebeheer van het gebied. Dit kan uniformer en kwalitatief beter worden uitgevoerd. Hierdoor kan de kwaliteit van het gebied worden vergroot. Nu wordt het beheer door verschillende partijen uitgevoerd en beperkt op elkaar afgestemd;
- **Bodem.** Er is een voorkeur voor het goed onderzoeken van de bodemverontreiniging en de relatie met eventuele ingrepen. De randvoorwaarde voor ontwikkelingen is dat er geen vergroting van het risico voor mens en natuur mag ontstaan.
- **Draagvlak.** De afgelopen jaren zijn er diverse projecten van overheden in en om Polder de Esch geweest met ingrepen die niet altijd op draagvlak konden rekenen bij bewoners. Dan wel waar bewoners niet voldoende van op de hoogte waren. De bewoners hebben dan ook een wat kritische houding ten aanzien van de voorgestelde ontwikkeling en stellen een meer integrale benadering voor, waar de ambities uit het getijdenpark mogelijk een onderdeel van kan zijn.

Figuur 9 Impressie van uitkomsten werksessie op informatiebijeenkomst Polder de Esch (Urbanisten)

3.3 Ontwikkelde modellen

Op basis van deze doelstellingen, randvoorwaarden wensen zijn er voor beide gebieden 2 modellen ontwikkeld. Dit zijn:

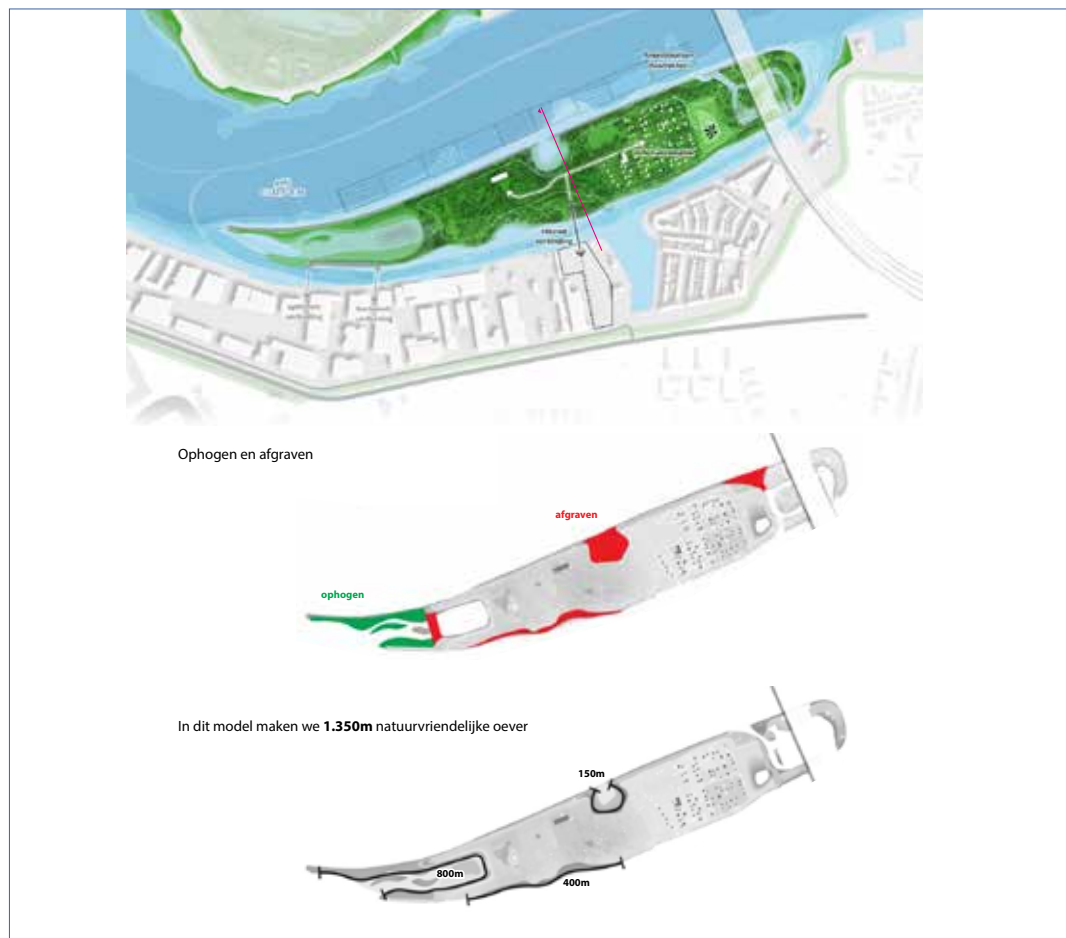
1. Eiland van Brienenoord:
  - Getijdenrand;
  - Getijdengeul.
2. Polder De Esch:
  - Geknepen getij;
  - Maximaal getij.

3.3.1 Eiland van Brienoord – Getijdenrand

Op het Eiland van Brienoord kan het natuurlijke getij goed worden benut omdat het eiland hoger ligt dan het maximale getij. In deze variant worden de randen van het eiland benut voor verdere versterking van ecologie en recreatie. De getijdenmilieus worden aan de randen van het eiland gerealiseerd:

- Aan de westzijde wordt de huidige zoetwaterplas verbonden met het getijdemilieu;
- Aan de oostzijde wordt het bestaande getijdenmilieu uitgebreid;
- In het midden wordt aan de rivierzijde een getijdenmilieu gerealiseerd.

In totaal wordt 1.450 m natuurvriendelijke oever gerealiseerd. Dit kan gerealiseerd worden door een deel van de oevers af te graven en een deel op te hogen. Daarnaast wordt de toegang verplaatst naar het midden van het eiland waarbij een combinatie wordt gemaakt met de herontwikkeling van het terrein naast de jachthaven.

Figuur 10 Eiland van Brienoord – Getijdenrand (Urbanisten)

3.3.2 Eiland van Brienoord – Getijdengeul

Ook in deze variant wordt ingezet op realisatie van getijdenmilieus en versterking van natuurgerichte reactie. In deze variante wordt een getijdengeul gerealiseerd die de lengterichting van het eiland accentueert.

De getijdengeul verbindt het getijdenmilieu op de westelijke kop via de bestaande plas met het Zuiddiepje. De diepte van de geul verschilt waardoor deze op een aantal plekken “door waadbaar” is waardoor het getij maximaal beleefd kan worden. Verder wordt het getijdenmilieu onder de Brienoordbrug verbonden met de Nieuwe Maas. In totaal wordt 1.750 m natuurvriendelijke oever gerealiseerd. Dit kan gerealiseerd worden door een deel van de oevers af te graven en een deel op te hogen. De toegang tot het eiland wordt verplaatst naar de westzijde waardoor een goede koppeling met het woongebied

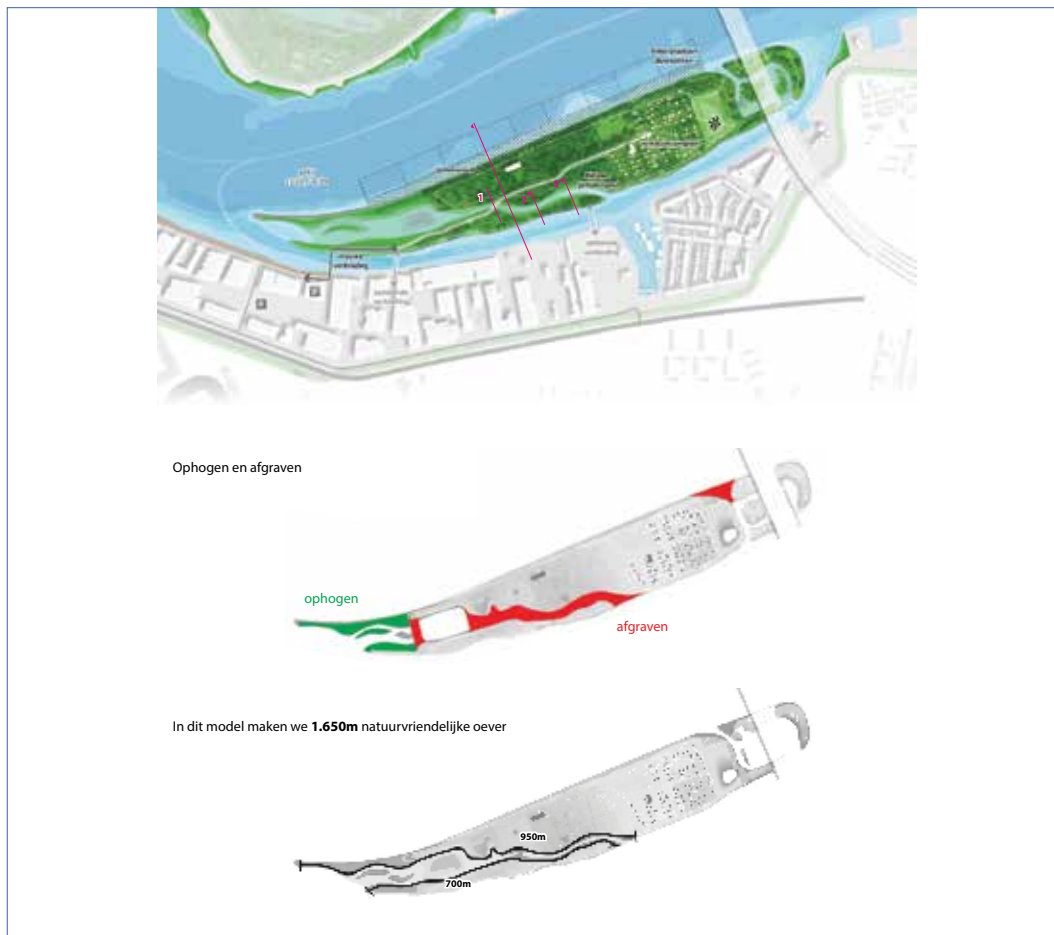

De Veranda wordt gemaakt en de bestaande parkeerplaatsen benut kunnen worden door bezoekers van het eiland.

3.3.3 Polder de Esch: Geknepen getij - Bescheiden getijdeninterventie

In huidige situatie is de gemiddelde getijdenslag op de Nieuwe Maas 1.71 (GHW/GLW) waarbij het gemiddeld hoogwater van kortere duur is dan het gemiddeld laagwater. Het waterpeil in de zoetwaterplas in de polder betreft – 1,80 m NAP. Toelaten van getijde betekent dus een flinke vernatting van het gebied.

In deze variant wordt uitgegaan van een behoedzame inpassing van het getij: uitgegaan wordt van een getijde van 0,50 m en een waterpeil tussen + 0.11 m en - 0.39 m NAP. Hierdoor ontstaan er meer natte zones en dieper water. De waterranden zijn slikkige oevers die met riet en wilgen begroeid worden. Hiermee wordt ruimte geboden aan riviersoorten als paling en otter. Als ook vogelsoorten als lepelaars die van slikkige oevers houden. In totaal wordt 1.200 m natuurvriendelijke oever gerealiseerd. Om dit te kunnen realiseren is een verhoging van het oude dijkje, dat door het gebied loopt, nodig (tussen 0,30 en 1.00 m) en de aanleg van een vlotterkering waar het waterpeil gestuurd kan worden.

Figuur 11 Eiland van Brienoord – Getijdengeul (Urbanisten)

3.3.4 Polder de Esch: Maximaal getij

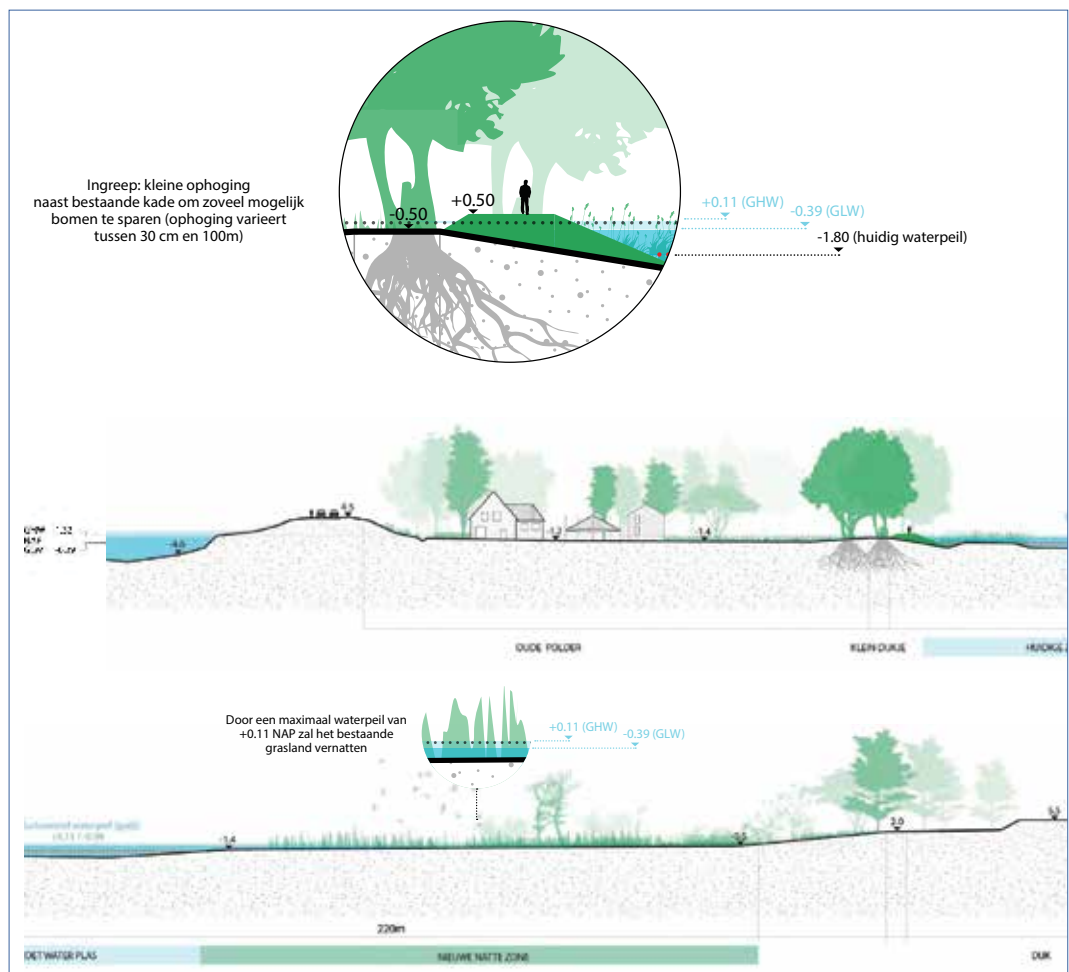
In deze variant wordt uitgegaan van maximale benutting van het aanwezige getijde. Hiermee wordt een getijdeslag van 1,71 m in het gebied gerealiseerd: met een hoogwaterpeil van + 1,32 NAP en een laagwaterpeil van – 0.39 m NAP. Zo ontstaat een natuurgebied met maximale aankoppeling aan het getijde op de rivier de Maas.

Hiervoor is het nodig de oude dijk in het gebied fors te verhogen/versterken (2,30 m verhoging). Daarnaast wordt een deel van het gebied verhoogd met schone grond waardoor

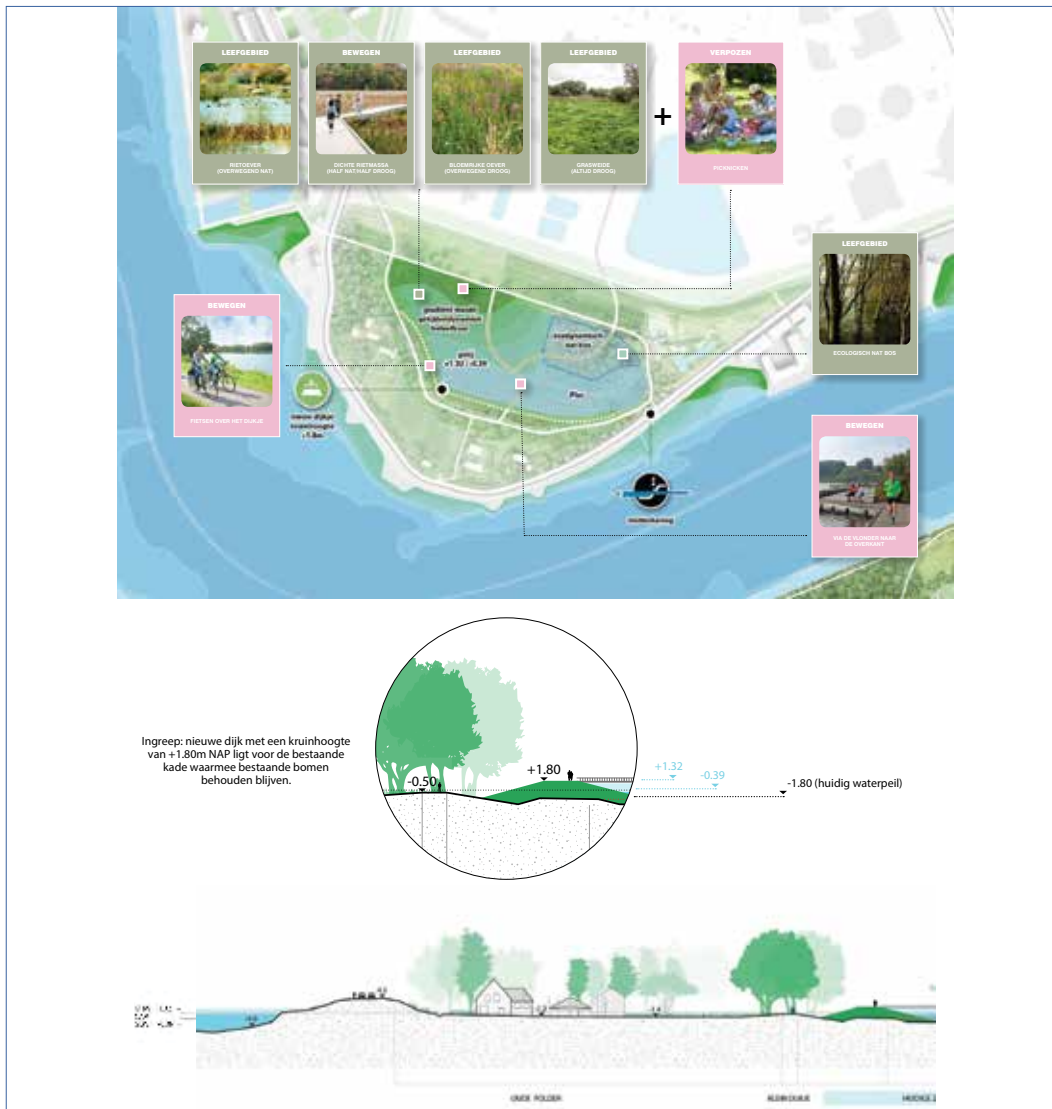
Figuur 12 Polder de Esch – Geknepen getij (Urbanisten)

een maximaal areaal aan slikkige oever kan ontstaan. Verder wordt een vlotterkering aangelegd die kan worden afgesloten. In totaal wordt 1.500 m natuurvriendelijke oever gerealiseerd.

Figuur 13 Polder de Esch – Geknepen getij, dwarsdoorsnedes (Urbanisten)

Figuur 14 Polder de Esch – Maximaal getij (Urbanisten)

3.4 Reflectie op het doorlopen proces en de mogelijkheden

Eiland van Brienoord

Inhoud

Dit gebied is een van de weinige locaties in de stad Rotterdam waar op een substantieel areaal getijdenpark kan worden gerealiseerd, net als Polder de Esch aan de andere zijde van de rivier. Met ingrepen om oevers aan te passen en een getijdegeul aan te leggen kan 1.500 – 1.750 m natuurvriendelijke oever worden gerealiseerd. Er zijn in de huidige situatie geen belangrijke zaken in dit gebied aanwezig die deze aanleg verhinderen of bemoeilijken (zoals bodemvervuiling, grote leidingen etc.).

Het eiland is een bijzonder gebied dat gekoesterd wordt. Een eiland in de rivier met ruimte voor natuur, rust en natuurgerichte recreatie. Het eiland wordt veel gebruikt om even buiten te zijn in de stad, ook door medewerkers van de bedrijven op het aanpalende bedrijfsterrein. Na vervanging van de huidige brug zal het Eiland met 1 of maximaal 2 bruggen ontsloten worden.

Financiën

De kosten van de realisatie van de ontwikkelde modellen voor Eiland van Brienoord zijn geraamd op circa 3 Mln. EUR (exclusief ankerplaatsen/palen en btw). De ingrepen zijn relatief makkelijk te realiseren door het ontgraven dan wel het aanbrengen van grond.

Draagvlak

De gebruikers, omwonenden en aanliggende bedrijven zijn trots op het groene eiland en willen graag dat het groene karakter behouden blijft en wordt versterkt. De aanleg van het getijdenpark wordt als een versterking van het eilandkarakter gezien en is in zijn algemeenheid positief ontvangen. Belangrijke items zijn wel de ontsluiting van het eiland en de veiligheid in het openbare gebied. Voor het Eiland van Brienoord is het zaak om een en ander in een concreet inrichtingsplan uit te werken en verder te bespreken met gebiedspartijen en gebruikers.

Polder de Esch*Inhoud*

Ook dit gebied is een van de weinige locaties in de stad Rotterdam waar op een substantieel areaal getijdenpark kan worden gerealiseerd. Een plek waar de deltanatuur die bij Rotterdam hoort gestalte kan krijgen. Met een doorlaat door de “voordijk” en het versterken van de “tussendijk” in het gebied, kan het noordelijke deel van de polder met de rivier worden verbonden. Er ontstaat dan getijdennatuur en circa 1.200 – 1.500 m natuurvriendelijke rivieroever. In beide varianten wordt het gebied duidelijk waterrijker en dynamischer dan dat het nu is.

Afhankelijk van het getij dat toegelaten wordt, moet de tussenliggende dijk verhoogd worden met ofwel 0,3 tot 1,0 m (geknepen getij) of met circa 2,3 m (maximaal getij). De variant maximaal getijde leidt tot forse ingrepen in gebied (aanzienlijke verhoging oude dijk en verhoging gebied) die niet in evenwicht zijn met de meerwaarde die voor natuur wordt gerealiseerd. De variant geknepen getij kan met kleinere ingrepen worden gerealiseerd, waarbij de precieze hoeveelheid getijde in een later stadium kan worden bepaald.

Het gebied heeft ook in de bestaande situatie duidelijk kwaliteit als groen-, rust- en recreatiegebied. Er is ruimte voor extensieve recreatie in het gebied die zeer gewaardeerd wordt. Wandelen, rennen en fietsen gebeurt veel aan de randen van het gebied.

De bodemvervuiling is een belangrijk punt. De bodem is vervuild met drins en zware metalen maar niet erger dan elders in de vergelijkbare gebieden in Rotterdam. Bij herinrichting kan de grond ook binnen de bestaande polder worden verwerkt. Het is echter belangrijk dat eventuele risico's voor mens en natuur niet toenemen als gevolg van ingrepen in het gebied. Dit moet in een eventuele projectfase goed worden meegenomen.

Financiën

De kosten van de realisatie van de ontwikkelde modellen voor Polder de Esch zijn geraamd op 2,1 – 4,4 Mln. EUR (variant geknepen getij versus maximaal getij). De grootste kostenposten betreffen versterking van de “tussendijk” en realisatie van de “doorlaat”.

Draagvlak

De bewoners en gebruikers van het gebied hebben hart voor “hun” groene polder. Ze zijn zeer betrokken bij de polder en koesteren de landschappelijke, cultuurhistorische en groene kwaliteiten. De afgelopen jaren zijn er diverse projecten in de omgeving van de polder uitgevoerd waar veel bewoners zich niet in konden vinden dan wel niet voldoende van op de hoogte waren.

De nadruk voor ontwikkelingen in Polder de Esch behoort voor bewoners en gebruikers te liggen bij versterking van de bestaande kwaliteiten van het gebied en de omgeving. Dus met aandacht voor verbetering van het beheer, groene verbindingen met de omgeving, cultuurhistorische waarden en aanpassing van het verkeer op de dijk. Dit vraagt dan ook om een brede beheeraanpak om samen tot gedragen voorstellen te kunnen komen.

4. Het doel, de opgave en de aanpak

4.1 Doelstelling

Op basis van het doorlopen proces hebben de project partners de volgende gezamenlijke doelstelling ontwikkeld.

De gezamenlijke hoofddoelstelling van het project “Getijdenpark Eiland van Brienoord & Polder De Esch” is het versterken van gebiedseigen getijdennatuur, de landschappelijke kwaliteiten en (natuurgerichte) recreatie in of rondom de bestaande groengebieden Eiland van Brienoord en Polder De Esch. Hiermee wordt een concrete bijdrage geleverd aan het verbeteren van het leefmilieu voor mens én dier in de stad Rotterdam.

4.2 De opgave

De opgave voor de beide gebieden wordt op basis van de kwartiermakersfase als volgt verwoord.

Eiland van Brienoord

- Verbeteren van de kwaliteit van natuur en landschap op het eiland door de aanleg van 1.500 – 1.750 m natuurlijk-vriendelijke oever en getijdenatuur;
- Verbeteren van de recreatieve inrichting van de westzijde van het eiland;
- Behouden van rust in het gebied en ontwikkelingen richten op natuurgerichte recreatie;
- Vergroten van beleving, bekendheid en waardering voor de natuur in het gebied;
- Aandacht voor de openbare veiligheid;
- Vervangen huidige brug door een nieuwe verbinding (1 of 2 bruggen);
- De ontwikkelingen in het gebied afstemmen op de mogelijkheid van een extra stadsbrug en de gebiedsvisie Stadionpark.

Polder de Esch

- Verbeteren van de kwaliteit van het bestaande groengebied;
- Realiseren van getijdenatuur en inrichting van zachte, natuurlijke rivieroeveren in en/of om Polder de Esch indien dit verenigbaar is met de andere doelstellingen en op voldoende draagvlak kan rekenen;
- Handhaven hoogwaterveiligheid voor het gehele gebied en peilbeheer voor bewoonde deel van de polder;
- Behoud huidige woon- en werkfuncties in en om de polder;
- Versterken van de groene verbindingen met de omgeving van Polder de Esch;
- Verbeteren het beheer van natuur, landschap en recreatie;
- Behouden van rust in het gebied en beperkte verbetering natuurgerichte recreatie aan de rand van het gebied;
- Vergroten van beleving, bekendheid en waardering voor de natuur in het gebied;
- De ontwikkelingen in het gebied afstemmen op de gebiedsvisie Stadionpark.

4.3 De aanpak en organisatie

Op basis van bovenstaande inhoudelijke uitwerkingen, het doorlopen proces, het draagvlak en de beschikbare middelen doen we onderstaand een voorstel voor de aanpak. De verschillen in mogelijkheden en mate van complexiteit tussen de twee gebieden zijn te groot voor eenzelfde aanpak. Vooropgesteld wordt wel dat de project partners met beide gebieden door willen maar op een wat verschillende manier.

De kern van de aanpak is te kiezen voor twee snelheden:

- Eiland van Brieneoord: inzetten op voorbereiden van de uitvoering van het getijdenpark op het eiland;
- Polder de Esch: inzetten op verbeteren van het gezamenlijk perspectief onder leiding van bewoners en partijen, waarbij de partners van het getijdenpark participeren.

4.3.1 Eiland van Brieneoord

Aanpak

Voor het Eiland van Brieneoord wordt voorgesteld om “door te pakken”. Hier zijn goede mogelijkheden om de ambitie van het getijdenpark te realiseren en er is draagvlak voor het initiatief. De volgende stap is het opstellen van een inrichtingsplan en daarna realisatie van het project. De project partners van het Getijdenpark nemen hierbij het initiatief en sturen het project aan.

Organisatie beheer

Het eiland van Brieneoord wordt beheerd door het cluster Stadsbeheer en deze zorgt ervoor dat het gebied veilig, schoon en heel is. Vanuit het Stedelijk beheer wordt de onderhoudsbehoefte bepaald voor alle aanwezige objecten zoals bruggen, wegen, bomen, groenvoorzieningen en meubilair. Het gebiedsbeheer voert de regie over alle onderhoudswerken die worden uitgevoerd.

Op basis van de integrale beheervisie eiland van Brieneoord van 15 april 2004 is er een beheerovereenkomst gesloten tussen de Het Zuid-Holland Landschap, het voormalige OBR (gemeente Rotterdam) en voormalige deelgemeente IJsselmonde (gemeente Rotterdam)

Het integrale beheer plan is destijds gemaakt om de voorgenomen ontwikkelingen (o.a. bouw conferentieoord) op het eiland in te passen waarbij de overblijvende ruimte op een ecologisch natuurbeheer wordt toegepast.

In de projectfase (in het projectonderdeel schetsontwerp/Programma van Eisen) dienen nadere afspraken gemaakt te worden tussen de gemeente Rotterdam en Rijkswaterstaat ten aanzien van de verantwoordelijkheid voor het beheer van het gebied. Op basis van de uitkomsten hiervan kunnen de consequenties van de ingrepen voor de huidige beheerkosten in beeld worden gebracht in de fase van het VO-IP. Hiervoor zal een inzichtelijke beheerparagraaf worden gemaakt. Indien dit consequenties heeft voor de dekking kan dit conform de gebruikelijke procedure worden ingebracht. De beheergelden dienen dan te worden vrijgemaakt vanuit het stedelijk budget.

Vanuit de beheerovereenkomst zorgt het Zuid-Hollands Landschap voor het uitvoeren van het natuurbeheer op basis van de ecologische ontwikkelingen en coördineert het de dagelijkse gang van zaken met de overige gebruikers van het eiland. Hiervoor is er een Eilandberaad in het leven geroepen, waarin alle betrokkenen het dagelijks beheer afstemmen op het gebied van schoon heel en veilig. Gebleken is dat dit goed werkt. Het verdient aanbeveling dit voort te zetten. Daarnaast wordt opgemerkt dat een betere afstemming van het beheer van het Zuiddiepje kansen biedt voor een kwalitatieve verbetering voor het gebied.

Projectorganisatie

Bestuurlijke verantwoordelijkheid

De gemeente Rotterdam is namens de project partners bestuurlijk verantwoordelijk voor het project. Er wordt echter geen separate stuurgroep voor het project opgericht; de benodigde bestuurlijke afstemming wordt door de project partners zelf intern verzorgd. Indien nadere bestuurlijke afstemming nodig is, wordt hiervoor een separaat overleg georganiseerd.

Met de bestuurlijke instemming van de in deze notitie verwoorde procesafspraken voor de projectfase, wordt opdracht gegeven aan de project partners om de projectfase uit te voeren. De bestuurders worden schriftelijk op de hoogte gehouden van de voortgang van de projectfase.

Ambtelijk opdrachtgever

Het ambtelijk opdrachtgeverschap voor de projectfase Getijdenpark Eiland van Brieneoord ligt bij de afdeling Stadsontwikkeling Rotterdam van de gemeente Rotterdam.

Projectteam

Voorgesteld wordt om een projectteam in te stellen dat de projectfase gaat uitvoeren en de realisatie van het project gaat voorbereiden. Het projectteam bestaat uit vertegenwoordigers van de project partners, beheerders en financiers, te weten:

- Gemeente Rotterdam;
- Rijkswaterstaat;
- Wereld Natuur Fonds;
- Stichting ARK Natuurontwikkeling;
- Provincie Zuid-Holland;
- Zuid-Hollands Landschap.

De projectpartners zetten capaciteit en/of middelen in voor de verdere voorbereiding en uitvoering van het project.

Tevens wordt voorgesteld om namens alle project partners een projectmanager aan te stellen die leiding geeft aan het project en projectteam. Het projectteam is verantwoordelijk voor de realisatie van de beoogde producten binnen de randvoorwaarden tijd en geld. Alle partijen die deelnemen in het projectteam dragen zelf zorg voor de inzet van capaciteit en zorgen ervoor dat hun organisatie de benodigde informatie op een efficiënte manier aanlevert aan het projectteam/project manager. De leden van het projectteam zijn tevens verantwoordelijk voor de bestuurlijke afstemming binnen hun eigen organisatie. Daarnaast zorgen de projectmanager en het projectteam voor een jaarlijkse voortgangsrapportage voor de bestuurders.

Gebiedspartijen en gebruikers

Het overleg met de gebiedspartijen en de gebruikers van het eiland wordt voortgezet, conform de eerder gehouden informatiebijeenvakkomsten.

Het inrichtingsplan wordt uitgewerkt en dit wordt nauwgezet doorgesproken. In principe wordt circa elk half jaar een bijeenkomst met gebiedspartijen en gebruikers georganiseerd. De projectmanager en het projectteam zijn daarbij aanwezig.

4.3.2 Polder de Esch

Aanpak

Voor Polder de Esch wordt voorgesteld om een tussenstap te maken. Deze tussenstap heeft als doel om de wensen van de gebiedspartijen en bewoners, versterking van de bestaande kwaliteiten van het gebied, uit te werken. Het initiatief voor deze tussenstap ligt bij de gebiedspartijen en bewoners, bijvoorbeeld middels een bewonersinitiatief of participatievoorstel. De partners van het Getijdenpark willen dit (mede)faciliteren. Daarnaast werken ze graag in gezamenlijkheid met de gebiedspartijen en bewoners aan een gedragen voorstel voor inrichting. De gemeente Rotterdam kan het bewonersinitiatief faciliteren middels middelen die bij de Gebiedscommissie aanwezig zijn.

Organisatie beheer

In Polder de Esch verdient het aanbeveling om het beheer beter te organiseren en te werken vanuit één visie. Voorgesteld wordt dat er een breed beheeroverleg georganiseerd wordt waarbij ook gebiedspartijen, bewoners en bedrijven worden uitgenodigd. Het doel

---

is om gezamenlijk het gesprek te voeren over hoe de Polder de Esch kwalitatief kan worden verbeterd. Verder wordt geadviseerd de uitvoer van het beheer, met uitzondering van het waterbeheer, bij één partij neer te leggen en die tevens het omgevingsmanagement te laten uitvoeren. Het eerste brede beheeroverleg Polder de Esch heeft reeds plaatsgevonden op 28 november

Projectorganisatie

De partijen gemeente Rotterdam, Wereld Natuur Fonds en Rijkswaterstaat faciliteren en participeren in het bewonersinitiatief van Polder de Esch. De partijen doen op verzoek actief mee in de gedachtenvorming over de toekomst van het gebied en verkennen in gesprek met de andere partijen en bewoners de mogelijkheden voor de ontwikkeling van getijdennatuur in en/of om de polder. Er is geen sprake van een separate projectorganisatie.

4.4 Activiteiten en planning

Eiland van Brienoord

In de planning zijn de activiteiten vanaf de start van de projectfase tot en met de realisatie uitgewerkt. Hierbij is uitgegaan van de officiële doorlooptijd die gehanteerd wordt in het concept “menukaarten” openbare ruimte van de Gemeente Rotterdam. Hierbij wordt wel een beperkt kortere doorlooptijd aangehouden omdat verwacht wordt dat de eerste 2 activiteiten sneller kunnen worden uitgevoerd op basis van de uitvoerige kwartiermakersfase.

Polder de Esch

Voor het gebied Polder de Esch wordt het initiatief gelegd bij bewoners en gebruikers om gezamenlijk een toekomstperspectief te ontwikkelen. Hiervoor worden in het eerste deel van 2017 een aantal bijeenkomsten belegd; en worden medio 2017 resultaten verwacht. De getijdenpark-partners participeren in dit proces.

4.5 Financiën

Investeringskosten realisatie

De kosten voor de realisatie van het project Getijdenpark Eiland van Brienoord en Polder de Esch worden in totaal ingeschat op 5.0 – 7.4 Mln. EUR. Dit betreft een globale raming exclusief btw waarbij gezien de verschillende onzekerheden een bandbreedte van +/- 30% moet worden aangehouden. Per deelgebied gelden de volgende voorziene investeringskosten:

- Eiland van Brienoord:
  - Variant 1 Getijdenrand: € 2.9 Mln. EUR +/- 30% ex btw.
  - Variant 2 Getijdengemaal: € 3.0 Mln. EUR +/- 30% ex btw.
- Polder de Esch
  - Variant 1 Geknepen getij: € 2.1 Mln. EUR +/- 30% ex btw.
  - Variant 2 Maximaal getij: € 4.4 Mln. EUR +/- 30% ex btw.

Voor het Eiland van Brienoord is de eventuele aanleg van ankerplaatsen voor de duwbakken niet opgenomen in de kostenraming. Daarnaast verdient het aanbeveling om bij de uitwerking van de plannen de beheerkosten na inrichting opnieuw te bepalen.

Beschikbare middelen

Voor het Getijdenpark Eiland van Brienoord en Polder de Esch zijn op dit moment reeds middelen voor de uitvoering gereserveerd. Dit betreft in totaal 3,3 Mln. EUR. Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

- € 1.750.000 door RWS (KRW-middelen);
- € 500.000 door gemeente Rotterdam (hefboombudget);
- € 750.000 door Provincie Zuid-Holland (UPG-middelen);
- € 330.000 door Europese Unie (LIFE IP-middelen).

Mogelijk kan het project van meerwaarde zijn voor het project Feyenoord City. Indien het nieuwe stadion wordt gebouwd en indien dit gebeurt op een manier dat het wateropper-

Fase	Onderdeel	Activiteit	Periode
Voorbereiding	Plan	Quickscan Programma van Eisen	Febr 2017 – eind april 2017 Febr – eind april 2017
	Communicatie	Opstellen communicatieplan Publiekscommunicatie	Febr 2016 – eind april 2017
	Vergunning	n.v.t.	
	Finance	Werken aan werven financiering voor realisatie	Febr 2017 – eind april 2017
	Management	Projectcoördinatie	Febr 2017 – eind april 2017
Planfase	Plan	Inrichtingsplan, VO	1 mei – eind okt 2017
	Communicatie	Overleg met gebiedspartijen Publiekscommunicatie	mei 2017 / Okt 2017
	Vergunning	Opstellen vergunningen- management plan	1 mei – eind okt 2017
	Finance	Financiën voor realisatie gereed	eind okt 2017
	Management	Projectcoördinatie	1 mei – eind okt 2017
Ambtelijke besluitvorming			Oktober 2017
Go – no beslissing bestuurders: definitief besluit over uitvoering GP Eiland van Brienoord			November 2017
Technische voorbereiding	Plan	Inrichtingsplan, DO	1 nov 2017 – eind febr 2018
	Communicatie	Overleg met gebiedspartijen Publiekscommunicatie	Febr 2018
	Vergunning	Aanvragen vergunningen voor realisatie	1 nov 2017 – eind febr 2018
	Finance	Projectbegroting versus budgetten	1 nov 2017 – eind febr 2018
	Management	Projectcoördinatie	1 nov 2017 – eind febr 2018
Resultaat: GP Eiland van Brienoord obstakelvrij project			Maart 2018
Uitvoeringsfase	Plan	Bestek en aanbesteding	1 maart – eind dec 2018
	Communicatie	Overleg met gebiedspartijen Publiekscommunicatie	1 maart – eind dec 2018
	Vergunning	n.v.t.	
	Finance	n.v.t.	
	Management	Projectcoördinatie	1 maart – eind dec 2018
Start realisatie			Januari 2019

vlakte van de rivier afneemt, dan moet het wateroppervlak worden gecompenseerd. Dit zou met een financiële bijdrage op het Eiland van Brienoord kunnen worden gerealiseerd.

Inzet middelen

Voorgesteld wordt de beschikbare middelen te investeren in de voorbereiding en uitvoering van het Getijdenpark Eiland van Brienoord. Voor de Polder de Esch zal er in 2017 meer duidelijkheid ontstaan of hier ook kansen liggen voor een Getijdenpark.

Inschatting plankosten Getijdenpark Eiland van Brienoord

De kosten voor de uitwerking van de plannen en voorbereiding van de uitvoering van het project worden ingeschat 10 – 15% van de realisatiekosten. Hiermee worden de plankosten dus ingeschat op 300.000 – 450.000 EUR. Dit betreffen de kosten voor:

- Planfase;
- Technische voorbereiding;
- Uitvoeringsfase: bestek en aanbesteding;
- Omgevingsmanagement en communicatie.

Deze kosten worden door het partnership gedragen. Rijkswaterstaat heeft aangeboden een groter deel van het bedrag voor haar rekening te willen nemen.

Bijlagen

- 1. Huidige situatie**
- 2. Notulen informatiebijeenkomsten**
- 3. Bodem**
- 4. Uitwerking activiteiten projectfase**

Bijlage 1 Huidige situatie

1.1 Polder de Esch

Huidige bestemming

De belangrijkste bestemmingen van het gebied Polder De Esch in de huidige situatie zijn:

- Natuur;
- Agrarisch gebied;
- Agrarische gebied met waarden (natuur en landschap);
- Wonen, detailhandel en gemengd;
- Groen;
- Verkeer;
- Waterstaat (dijken).

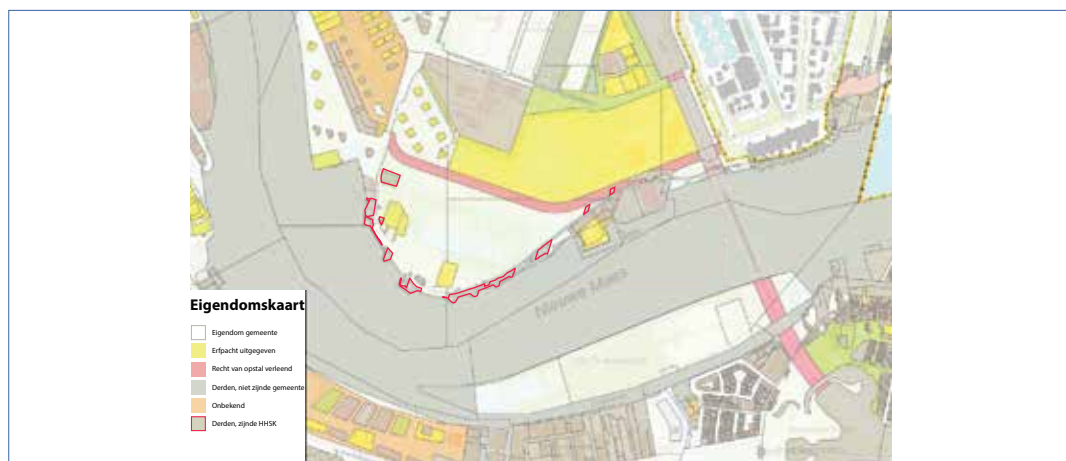

Eigendom en beheer gebied, dijken, water en natuur

Eigendom

De eigendomssituatie van Polder de Esch is als volgt:

- Gemeente Rotterdam heeft het grootste deel van de polder in eigendom, inclusief een deel van de “voordijk”;
- Een beperkt deel van de gronden is privaat eigendom;
- Een beperkt deel van de gronden is door de gemeente in erfpacht uitgegeven;
- Een deel van de “voordijk” is in eigendom van HHSK;
- Voor de waterkerende dijk ten noorden van de polder is recht van opstal verleend door de gemeente aan het hoogheemraadschap.

Beheer Polder de Esch

Onderdeel	Verantwoordelijke organisatie
Beheer natuur en recreatieobjecten	Gemeente Rotterdam
Dijkbeheer	HHSK en gemeente Rotterdam
Waterbeheer, kwantiteit en kwaliteit	HHSK
Waterbeheer, dagelijks onderhoud	Gemeente Rotterdam
Wegbeheer	Gemeente Rotterdam

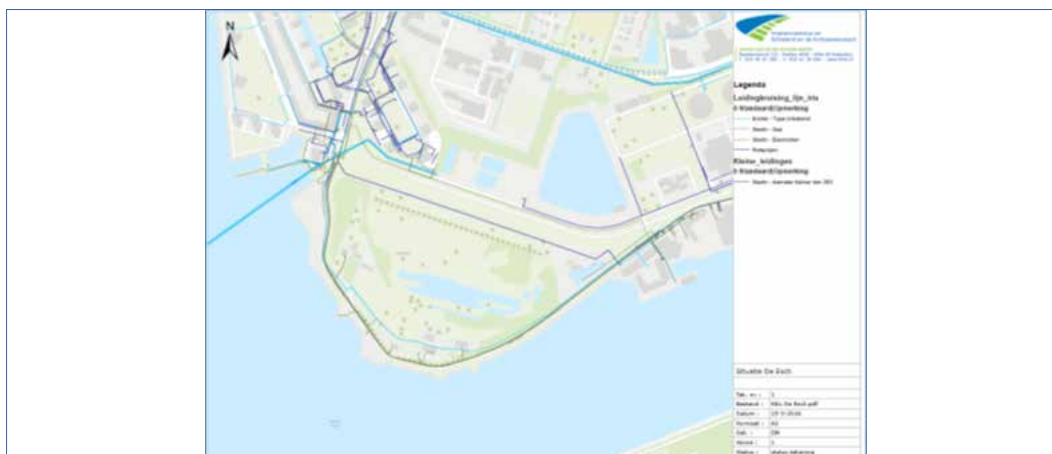
Bodem

De bodem van Polder De Esch bestaat uit klei op veen. De noordzijde van het gebied is in het verleden (60er en 70er jaren) gebruikt als baggerdepot voor baggerslib uit de haven en rivier. Dit was op veel locaties in Rotterdam gebruikelijk.

Uit bodemonderzoek is gebleken dat de bovengrond (0 tot -1 m) sterk verontreinigd is met drins en zware metalen. Alleen in de noordrand is de bagger afgedekt met dijkklei, in de voet van de waterkerende dijk. In de ondergrond (> 1 m diepte) ligt sterk verontreinigde onderhoudsbagger. Hiermee komt de bodemkwaliteit in de klasse "niet toepasbaar" (G5). Dit betekent dat de bodem weliswaar verontreinigd is maar dat er geen directe bedreiging is voor mens en natuur. Dit vervuilingniveau is op veel locaties in Rotterdam aanwezig. De bodem mag vergraven worden en in het terrein worden verwerkt. Bij het realiseren van een intensieve recreatieve locatie wordt wel geadviseerd een schone leeflaag aan te brengen.

Kabels en leidingen

De leiding die in het gebied aanwezig zijn, zijn de standaard gas, water en licht leidingen. Net ten westen van het gebied ligt nog een wateraanvoerleiding van Evides die onder de Maas doorloopt. Deze ligt echter net buiten het gebied.

Mogelijke aanzanding gebieden bij aankoppeling aan rivier

De mogelijke aankoppeling van Polder de Esch kan op verschillende manier, dit kan met een eenzijdige aantakking of een tweezijdige aantakking. Het sedimentgedrag dat op gaat treden is daarbij belangrijk.

Bij een eenzijdige aantakking van de Polder de Esch aan de rivier wordt verwacht dat het gebied beperkt zal opslibben, in de orden van grootte van 2 – 5 cm per jaar in de eerste jaren. Daarna zal dit waarschijnlijk verminderen omdat er een nieuw evenwicht ontstaat. Van sterke, grootschalige afzetting van sediment zal zeer waarschijnlijk geen sprake zijn.

Een eventuele aanleg van een in- en uitlaat leidt overigens eerder tot meer sediment dan minder. Dit leidt namelijk tot een grotere aanvoer van sediment en niet zozeer meer afvoer. De realisatie van een verbinding met een in- en uitlaat biedt in dit verband dus geen voordelen.

Randvoorwaarden

Voor de inrichting van het gebied gelden ten aanzien van de huidige situatie de volgende randvoorwaarden:

- Vanuit de bestemming, het eigendom en het beheer zijn er geen obstakels om de inrichting van het gebied aan te passen, indien gewenst;
- Er moet rekening worden gehouden met de particuliere eigendommen;
- De bodem is vervuild met drins en zware metalen maar niet substantieel meer dan op andere, vergelijkbare locaties in Rotterdam. De klasse betreft "niet toepasbaar" en leidt niet tot een verhoogd risico voor mensen of natuur. Echter, de bodemvervuiling is een belangrijk issue en moet goed onderzocht worden in de projectfase;
- Er zijn geen kabels of leidingen aanwezig die een obstakel vormen voor inrichting;
- De mogelijke aankoppeling van het gebied aan de rivier leidt niet tot grootschalige opslibbing van het gebied. Het leidt waarschijnlijk wel tot de afzetting van een nieuwe laag sediment.

1.2 Eiland van Brienoord

Huidige bestemming

Er is op dit moment geen vastgesteld bestemmingsplan voor dit deel van Rotterdam Zuid.

Eigendom en beheer gebied, dijken, water en natuur

Eigendom

De eigendomssituatie van het Eiland van Brienoord is als volgt:

- Het grootste deel van het eiland (vanaf het dok) is eigendom van de gemeente Rotterdam;
- De Westelijke punt is eigendom van de Staat/rijksoverheid;
- Voor de Van Brienoordbrug is aan de oostzijde van het eiland recht van opstal verleend door de gemeente.

Beheer Eiland van Brienoord

Onderdeel	Verantwoordelijke organisatie
Beheer natuur en recreatieobjecten	Zuid-Hollands Landschap
Recreatiepaden en brug	Gemeente Rotterdam
Volkstuinen	Volkstuinvereniging Van Brienoord
Oevers, stenen deel en kribben	Rijkswaterstaat
Oevers, glooiing	Havenbedrijf (dit wordt waarschijnlijk binnenkort overgedragen aan gemeente Rotterdam)
Waterbeheer, kwantiteit en kwaliteit	Zuid-Hollands Landschap
Waterbeheer, dagelijks onderhoud	Zuid-Hollands Landschap
Toegangsbrug over het Zuiddiepje	Gemeente Rotterdam
Zuiddiepje (baggeren en oevers)	Rijkswaterstaat
Zuiddiepje (kademuur/verharde oevers zuidzijde)	Aanpalende bedrijven

Bodem

Het Eiland Van Brienoord is een eiland in de rivier, ontstaan door natuurlijke opslibbing en later is het eiland vergroot door er baggerspecie uit de rivier op te spuiten. Het eiland heeft echter een behoorlijke intensieve gebruiksgeschiedenis.

In 1856 was er nog een Zalmzegenvisserijbedrijf gevestigd. Vanaf de jaren 1950 was er aan de oostzijde van het eiland een olie/gasbehandelings- en overlaadstation van de NAM aanwezig. De locatie is eind jaren 1980 gesloten en gesaneerd. Daarbij is er schone klei in de bodem aangebracht. Aan de westzijde werd in de jaren 1960 een bouwdok voor de metro-tunnelementen aangelegd. In 2006 werd het bouwdok deels gevuld met singelbagger uit IJsselmonde ten behoeve van natuurontwikkeling en de gewenste beëindiging van het droogpompen. In 2003 is er een kreek gegraven aan de oostzijde van het eiland, waarbij van de vrijkomende grond een vluchtheuvel is gemaakt voor de Schotse Hooglanders.

De bodemkwaliteit op het eiland als geheel voldoet naar verwachting aan de klasse wonen (G3) en is dus schoon. In de bovengrond wordt veelal schoon sediment aangetroffen en schone klei, na de sanering van de NAM-locatie. Daarnaast is bagger klasse II opgebracht en zijn paden op de volkstuinen mogelijk verhard met koolas. De ondergrond bevat schone en licht vervuuld rivierbagger, waarschijnlijk kwaliteitsklasse industrie (G4).

Kabels en leidingen

Er zijn voor zover bekend geen bijzonder leidingen aanwezig op het eiland.

Randvoorwaarden

Voor de inrichting van het gebied gelden ten aanzien van de huidige situatie de volgende randvoorwaarden:

- Vanuit de bestemming, het eigendom en het beheer zijn er geen obstakels om de inrichting van het gebied aan te passen, indien gewenst;
- De bodemkwaliteit op het eiland als geheel voldoet naar verwachting aan de klasse wonen (G3) en is dus schoon;
- Er zijn geen kabels of leidingen aanwezig die een obstakel vormen voor inrichting;
- De beheer en onderhoud (baggeren en oevers) van het Zuiddiepje verdient aandacht omdat hier kwalitatieve meerwaarde te realiseren is voor de oevers van de bedrijfsterreinen, natuurlijke oevers en inrichting en onderhoud van het Zuiddiepje.

Bijlage 2 Notulen infobijeenkomst juni 2016

Verlag Informatiebijeenkomst Getijdenpark Polder De Esch

20 juni 2016

Gemeente Rotterdam

Rijkswaterstaat
Ministerie van Verkeer en Waterstaat

DE URBANISTEN

Programma bijeenkomst, 20 juni 2016

13.00	Inloop
13.15	Welkom en opening door dagvoorzitter Walter de Vries (Gemeente Rotterdam)
13.20 – 14.00	Presentaties initiatiefnemers Getijdenpark Polder de Esch en Eiland van Brieneoord <ul style="list-style-type: none"> • Werken aan de Rotterdamse Rivieren, Pieter de Greef (Gemeente Rotterdam) • Natuurlijke oevers in Rotterdam, Piter Hiddema (Rijkswaterstaat) • Getijdenpark Polder de Esch en Eiland van Brieneoord, Gijs van Zonneveld (WNF / ARK) Proces en vervolg, Jeroen van Herk (Kwartiermaker Getijdenpark Polder de Esch en Eiland van Brieneoord)
14.00 – 14.10	Informatieve vragen
14.10 – 14.20	Uitleg werksessies, Florian Boer (De Urbanisten)
14.20 – 14.30	Korte pauze
14.30 – 15.30	Werksessie verbeelden van eisen en wensen
15.30 – 16.00	Terugmelding per tafel en reacties op elkaars conclusies
16.00 – 16.15	Gezamenlijke conclusies
16.15 – 16.30	Toelichting Concept Stedelijk Verkeersplan, Arjan Oranje (projectleider Gemeente Rotterdam)

Deelnemers

Cis van Draanen, bewoner	Henk den Ouden, Politie
Leo van Duijvendijk, bewoner	John van Assendelft, vicevoorzitter Gebiedscommissie
Peter Flohr, bewoner	Kralingen - Crooswijk
Geert Lebbing, bewoner	Indra Gharbharan, Gebiedscommissielid
Maren Meelkop-Büsting, bewoner	Marit Meier, Hoogheemraadschap Schieland en
Dick Ormel, bewoner	Krimpenerwaard
Hanny Rennen, bewoner	Gijs van Zonneveld, WNF / ARK
Cor Tietema, bewoner	Ineke van Dort, WNF / ARK
Suzanne Tietema, bewoner	Gerard Litjens, Stroming / WHF
Annie Uittenbogaart, bewoner	Frans Meijer, Nieuwe Maas Parcours
Huib Uittenbogaart, bewoner	Ina Kleijwegt, Nieuwe Maas Parcours
Carolien Verzaal, bewoner	Richard Brouwer, Van Oord
Marina Veth, bewoner	Piter Hiddema, Rijkswaterstaat
Koos van Wageningen, bewoner	Robbert Wolf, Havenbedrijf Rotterdam
Paul Wiese, bewoner en Stichting Abela	Mieke de Leeuw, Gebiedsmanager Kralingen
H. van Hark	(Gemeente Rotterdam)
	Pieter de Greef, Stadsontwikkeling Gemeente Rotterdam
	Walter de Vries, Gemeente Rotterdam
	Jeroen van Herk, Kwartiermaker
	Florian Boer, De Urbanisten
	Auke Wissing, De Urbanisten

Inleiding

Walter de Vries heet de aanwezigen van harte welkom op deze mooie locatie. Hij licht kort het doel en de opzet van de dag toe. Het doel is het gezamenlijk, door de aanwezige bewoners, gebruikers, ondernemers en organisaties te komen tot een gedeeld perspectief wat een getijdenpark Polder de Esch zou kunnen zijn. Om dit goed te kunnen doen zullen mensen inleidende gesprekken en presentaties houden zodat iedereen dezelfde kennis heeft.

Walter introduceert Jeroen van Herk, kwartiermaker Getijdenpark Polder de Esch en Eiland van Brieneoord. Walter vraagt in welke film de aanwezigen terecht zijn gekomen. Jeroen van Herk licht toe dat hij van drie partijen, de Gemeente Rotterdam, Rijkswaterstaat en Wereld Natuur Fonds de opdracht heeft gekregen om “kwartier te maken” voor het Getijdenpark Polder de Esch en Eiland van Brieneoord. Dat betekent dat hij gevraagd is te onderzoeken óf en in hoeverre het initiatief, dat WNF heeft geïntroduceerd om een Getijdenpark te realiseren in Polder de Esch en Eiland van Brieneoord en dat steun heeft gekregen van Rijkswaterstaat en de Gemeente Rotterdam, om te bouwen is tot een daadwerkelijk project.

Hij vertelt dat de aanwezigen dat we nu helemaal in het begin van de “film” zitten: we zijn met elkaar bezig om te onderzoeken óf en zo ja onder welke voorwaarden er een “film” gemaakt kan gaan worden. Tevens licht Jeroen toe dat hij de opdracht heeft om een plan van aanpak te maken en dit na de zomer aan de bestuurders voor te leggen. Dan wordt hen de vraag voorgelegd of ze bereid zijn een formele planstudie te gaan starten en zo ja onder welke voorwaarden. De planfase zal ook zeker 1 à 1,5 jaar gaan duren en pas daarna zal de uitvoering gaan starten. Als we gezamenlijk een dergelijk traject ingaan dan zijn we nog wel even met elkaar bezig. Dit is nog maar het begin van mogelijk een lange samenwerking.

De volgende presentaties zijn gehouden, de pdf's van de presentaties zijn als bijlage bijgevoegd

- Presentatie Pieter de Greef (Gemeente Rotterdam)
- Presentatie Piter Hiddema (RWS)
- Presentie Gijs van Zonneveld (WNF/ARK)

Vragenronde

Na aanleiding van het voorgaande waren er de volgende vragen en zorgpunten.

Hoe verhoudt het Getijdenpark Polder de Esch zich tot de aanleg van het Nieuwe Maasparcours zoals dat zeer recent, zonder dat bewoners daar iets vanaf wisten, is aangelegd in het gebied? En hoe verhoudt dat zich tot andere projecten?

Jeroen antwoordt dat we hier te maken met een complexe omgeving. Er wordt gewerkt in verschillende snelheden: er zijn projecten uitgevoerd, er wordt over mogelijk nieuwe projecten nagedacht en er zijn ook ambities voor de verre toekomst zoals de mogelijk nieuwe stadsbrug. In deze fase is afstemmen het belangrijkste wat we kunnen doen, ieder traject heeft namelijk zijn eigen fase, dynamiek en proces. In hoeverre is er rekening gehouden met bestaande inventarisaties en bestaande studies? Jeroen antwoordt dat het op een rij zetten en krijgen van wat er allemaal al is, ook een onderdeel van het vervolgproces is. Natuurlijk moeten we alle kennis die er nu is bij elkaar verzamelen en tegelijkertijd zijn er ook nieuwe onderzoeken of nieuwe vragen die we moeten beantwoorden. Deze fase biedt ons ook de mogelijkheid om met elkaar vast te stellen wat deze

vragen en onderzoeken zouden moeten zijn.

Hoe zit het met de verontreinigingen in de bodem?

Komt door het getijdenpark deze verontreiniging niet vrij en is dat niet gevaarlijk? Jeroen van Herk antwoordt dat het klopt dat er vervuiling in de bodem van Polder de Esch aanwezig is: hier is bagger uit de Rotterdamse haven opgespoten. Uit onderzoek van het DCMR blijkt dat de bagger in de ondergrond verontreinigd is. Deze vervuiling is echter niet erger dan andere met baggerslib opgehoogde gebieden in Rotterdam. DCMR geeft aan dat ook bij introductie van het getij er geen gevaarlijke stoffen vrij zullen komen. Wel zal als er met grond verschoven zal worden de grond in het gebied hergebruikt moeten worden. De vervuiling van de bodem lijkt hiermee geen "show-stopper" te zijn, maar dit moet in vervolg wel goed uitgezocht worden.

Bewoners en gebruikers vinden de huidige rust goud waard. Moeten het gebied juist niet behouden blijven zoals het is? Is het nog mogelijk om wat breder te kijken, is het bijvoorbeeld niet mogelijk om meer aandacht te schenken aan de Oude Plantage en daar wat aan te doen?

Workshop

Walter vraagt vervolgens Florian Boer van de Urbanisten om een korte toelichting te geven op de werksessie die na de pauze gehouden gaat worden. Florian Boer is door de drie opdrachtgevende partijen gevraagd om deze sessie te ondersteunen om te komen tot een gezamenlijk perspectief.

Florian licht toe dat zijn bureau een soort van spel heeft ontwikkeld. Er is een kaart gemaakt, een topografische kaart als een soort van onderlegger en er zijn allerlei verschillende kaartjes met beelden gemaakt waarop verschillende thema's verbeeld zijn die in een dergelijke natuurlijk recreatiegebied al plaats vinden of mogelijk plaats zouden kunnen vinden. De natuurlijke thema's zijn: natuurlijke oevers, cultureel oevers, bouwen met natuur, fauna en leefgebieden. De meer cultureel thema's zijn: verpozen, bewegen en bewegen. Ieder thema kent een heel divers palet aan mogelijke beelden.

De bedoeling is dat na de pauze elke van de drie groepen met elkaar probeert de volgende vragen te beantwoorden:

- Welke bestaande kwaliteiten wil je behouden?
- Welke kwaliteiten zou je hieraan toe willen voegen?
- Welke kwaliteiten wil je absoluut niet in dit gebied?

De terugmelding van de drie groepen is hieronder weergegeven.

Terugkoppeling

Groep 1

Begeleiding: Mieke de Leeuw (Gemeente Rotterdam)

Versterk de natuur, behoud ecologische kwaliteit en indien mogelijk voeg ecologische kwaliteit toe.
Gebruik zoveel mogelijk natuurlijke materialen, geen bouwwerken in het getijdenpark zelf
Kijk breder naar andere plekken in de omgeving, bijvoorbeeld Boskalis en Oude Plantage. Daar mag ook wat meer 'recreatie' zoals een uitkijktoren, een theepaviljoen etc. Over spelen was men verdeeld. Iedereen was voor natuur educatie. Enkele bewoners wilden ook mogelijkheden voor natuurlijk spelen (geen grote scoutingkampen, maar kleinschalig natuurlijk spelen). Anderen weer niet.

Groep 2

Begeleiding: Florian Boer (De Urbanisten)

Er is consensus binnen de groep over de aanwezige, hoge natuurwaarden van polder De Esch en het standpunt dat dit behouden moet blijven voor de toekomst. De meerwaarde van getijdennatuur ten opzichte van de natuur die er nu wordt aangetroffen vindt men niet overtuigend: "Waarom de ene natuur voor de andere natuur inwisselen?". Daarbij is er het gevaar dat als de huidige situatie wordt gewijzigd dat er bestaande kwaliteiten verloren gaan of worden stuk gemaakt. Zo is er veel vrees voor het ophogen van de kade tussen een mogelijke toekomstige getijdenplas en de polder. Momenteel is dit een mooie houtwal tussen de vijver en de polder. "Wat blijft hiervan over als deze moet worden opgehoogd? Gaat het waterschap deze beheren? Moeten dan alle bomen er af? Komt er een asfalt-pad? Wordt het geen kaalslag?". Dit zijn vragen die deze vrees uitdrukken. Die wordt versterkt door vervelende ervaringen uit het verleden waarbij projecten die met goede intenties zijn

gestart, uiteindelijk resulteren in een ongewenste ingreep. Als recent voorbeeld hiervan wordt het verharde, lage pad aan de Nesserdijk aangehaald. Dit wordt gezien als het ongewenste resultaat van een -in principe- positief initiatief: het Nieuwe Maasparcours. Zo vreest men ook dat een aanpassing van de kade zal leiden tot een infrastructureel werk waarbij alle huidige kwaliteiten verloren gaan.

Als er dan toch een vlotterkering door de dijk wordt aangebracht om getij binnen te laten, dan zou de voorwaarde moeten zijn, dat de omgeving van de Esch niet hoeft te worden aangepast. Een verhoging van de kade is in elk geval wat betreft deze groep een absolute 'no go'. In het bestemmingsplan zou moeten worden vastgelegd wat er wel en niet mag in het gebied. Dat vraagt om een meer preciese bestemmingsplantekst. Voorts wordt geopperd om de hele polder in één lokale beheersorganisatie

onder te brengen. Momenteel is het erg versnipperd en is er weinig binding met de plek vanuit de verschillende beherende organisaties.

Wat betreft gebieden buiten de polder De Esch, wordt er gewezen op kansen om de Nesserdijk-Schaardijk verkeersluw te maken (dat is: geen bussen en doorgaand autoverkeer); een betere connectie met woongebied De Esch zodat er langs het water van de Maas gelopen kan worden (ligt momenteel achter hekken van Evides); een andere invulling van het Boskalis gebied (zoals een strandje waar ook hang-jeugd terecht kan); de Oude Plantage erbij betrekken en deze mooier aansluiten op de rivier.

Groep 3

Begeleiding: Pieter de Greef (Gemeente Rotterdam)

De bestaande kwaliteiten die behouden moeten blijven zijn de ongereptheid. Polder de Esch is een kleine parel, het is niet 200 ha groot, ga hier zorgvuldig mee om. Versterk bestaande kwaliteiten, maar wees wel precies in wat voor invloed nieuwe ontwikkelingen op het gebied hebben: zoek dat uit. De beelden die deze groep heeft uitgezocht bij de bestaande kwaliteiten gaan heel erg in op de verschillende vormen van natuurlijke oevers, verschillende leefgebieden als weiden, bos en strand en gebruik als wandelen, voedsel plukken, ontdekken aan de waterkant en vogels kijken. Als te behouden soorten worden amfibieën, bijen, eend en vos genoemd. Ook rondleidingen zouden behouden moeten blijven.

De kwaliteiten die hieraan toegevoegd zouden kunnen worden zijn dynamisch beheer in de vorm van mogelijk Schotse Hooglanders maar alleen als het gebied hiervoor groot genoeg is. De bever zou ook kunnen maar het is de groep niet duidelijk wat de gevolgen hiervan zijn, dat zou eerst beter in beeld gebracht moeten worden. En dat alles het liefst in combinatie met de schapen, de bewoners zijn hier dol op. Vormen van natuurspelen voor kinderen zou ook heel goed kunnen. Op het gebied van gebruik kan gedacht worden een uitkijkpunt of een plek om even te verpozen of soort van informatie- en educatiecentrum bv gekoppeld aan de hoofdwaterkering of een vogelkijkhut. Kijk echter wel uit voor versterking en houd dit soort functies aan de rand van het gebied.

Kijk ook goed of je het gebied niet groter kunt maken, denk hierbij aan brug over watertje bij terrein van Evides en denk na over het verbeteren van de verkeersveiligheid van de Schaardijk/Nesserdijk door het toelaten van minder of geen autoverkeer.

Behouden

Toevoegen

Niet gewenst

Conclusies

Tot slot vraagt Walter de Vries aan Jeroen van Herk wat hij voor conclusies trekt uit deze bijeenkomst.

Jeroen constateert dat iedereen ongelofelijk betrokken is bij het gebied en dat de grote gemene deler van de reacties is een gevoel van "Dit gebied zit in ons hart en maak het niet stuk!" Jeroen beschouwt de groep als een grote groep van ambassadeurs van dit gebied, waarvan sommigen al decennia lang strijden om het gebied te behouden. Jeroen constateert dat versterken van de bestaande kwaliteiten tov de huidige kwaliteiten goed onderzocht zal moeten worden. Er zal goed aangetoond moeten worden dat andere kwaliteiten daadwerkelijk meerwaarde hebben. Tevens neemt hij mee dat het gebied in een grotere context gezien moet worden. Betrek de omgeving er meer bij. Ook het beheer is een grote kwestie. Eigenlijk zou je af moeten van het versnipperde beheer, bijvoorbeeld door de instelling van een gezamenlijk beheerberaad na analogie van het Eiland Beraad op het Eiland van Brienoord.

Met deze oogst wil Jeroen een plan van aanpak maken dat hij wil voorleggen aan de bestuurders. Gaan de verschillende partijen een gedragen planstudie traject in of niet? In september/oktober verwacht hij een go of no go beslissing.

Walter vraagt tot slot John van Assendelft – vice voorzitter van de gebiedscommissie Kralingen-Crooswijk voor een slotwoord. John van Assendelft is blij met de grote betrokkenheid van de bewoners. Hij is zelf ook bewoner van dit gebied. Polder de Esch geeft je de illusie dat je een heel andere wereld instapt. Hij hoort in deze bijeenkomst een pleidooi om te behouden wat goed is. De bewoners bepalen wat er komt. Hij vraagt ook applaus voor de voorbereiders en begeleiders van deze bijeenkomst omdat het toch inzichtelijk gemaakt wordt wat er allemaal op dit gebied af komt.

En er zijn ook een aantal mogelijke showstoppers geconstateerd. De verontreiniging in de bodem moet goed uitgezocht worden. Het moet goed of niet. Deze kwestie is showstopper nummer 1. Ook de verkeersveiligheid blijft een punt van zorg. John bedankt alle aanwezigen voor hun belangrijke bijdrage en roept op om gezamenlijk hier verder in op te trekken.

Toelichting Concept Stedelijk Verkeersplan

Tot slot introduceert Walter de Vries Arjan Oranje, projecteider van het stedelijk Verkeersplan Rotterdam. Arjan legt uit dat het College van Rotterdam met het Stedelijk verkeersplan in beeld brengt hoe verkeer op de langere termijn kan bijdragen aan een economisch sterkere, gezondere en aantrekkelijke stad. Daarom heeft ze een ambitieus concept stedelijk verkeersplan gepresenteerd, met daarin o.a. 2 nieuwe bruggen, en worden zo veel mogelijk partijen in de stad gevraagd op het plan te reageren. Omdat het plan op hoofdlijnen is, en bedoeld is om reacties te verzamelen, is in dit stadium veel nog niet duidelijk: waar moeten ze bruggen exact komen en voor wat voor soort verkeer? Uiteindelijk zal de gemeenteraad bepalen waarin geïnvesteerd wordt, de komst van de bruggen is dus niet zeker.

Gevraagd wordt of het klopt dat het Rijk niet mee wil betalen. Arjan legt uit dat het Rijk op dit moment niet wil meebetalen aan het onderzoek (planstudie) voor de westelijke oeververbinding.

Gevraagd wordt waarom het plan aan visie ontbreekt. Arjan antwoordt dat het plan volgens hem juist gebaseerd is op een visie en vraagt iedereen die wil reageren om daar zijn of haar mening op te geven. Tot 15 juli 2016 kan op het verkeersplan worden gereageerd door een mail te sturen naar stedelijkverkeersplan@rotterdam.nl. Het plan zelf is te downloaden op www.rotterdam.nl/stedelijkverkeersplan

Walter bedankt alle aanwezigen voor hun goede inzet en sluit de bijeenkomst.

Bijlagen

- Presentatie Pieter de Greef (Gemeente Rotterdam)
- Presentatie Piter Hiddema (RWS)
- Presentie Gijs van Zonneveld (WNF/ARK)
- KRW-Verkenning Nieuwe Maas. Damwand of riet? September 2013

Aanvullende informatie

Algemene informatie rivieren Rotterdam:
www.rotterdam.nl/rivieren

Rivier als Getijdenpark:
<http://www.rotterdam.nl/getijdenpark>

Programma Rivieroevers:
http://www.persberichtenrotterdam.nl/uploads/Programma_Rivieroevers.pdf

Het initiatief van WNF i.s.m. Stadregio Rotterdam:
https://www.ark.eu/sites/default/files/media/Delta/Getijdenpark_Brienoord_-_De_Esch.pdf

Contact

Jeroen van Herk

Kwartiermaker Getijdenpark Polder de Esch & Eiland van Brienoord
Gemeente Rotterdam - Rijkswaterstaat en Wereld Natuur Fonds
010 489 52 69

Gemeente Rotterdam

Rijkswaterstaat
Ministerie van Verkeer en Waterstaat

DE URBANISTEN

Verslag Infobijeenkomst Eiland van Brienoord juni 2016

Verslag informatiebijeenkomst Getijdenpark Eiland van Brienoord

21 juni 2016

Gemeente Rotterdam

Rijkswaterstaat
Ministerie van Verkeer en Waterstaat

DE URBANISTEN

Programma bijeenkomst, 21 juni 2016

13.00	Inloop
13.15	Welkom en opening door dagvoorzitter Walter de Vries (Gemeente Rotterdam)
13.20 – 14.00	Presentaties initiatiefnemers Getijdenpark Polder de Esch en Eiland van Brienoord <ul style="list-style-type: none"> • Werken aan de Rotterdamse Rivieren, Pieter de Greef (Gemeente Rotterdam) • Natuurlijke oevers in Rotterdam, Piter Hiddema (Rijkswaterstaat) • Getijdenpark Polder de Esch en Eiland van Brienoord, Gijs van Zonneveld (WNF / ARK) Proces en vervolg, Jeroen van Herk (Kwartiermaker Getijdenpark Polder de Esch en Eiland van Brienoord)
14.00 – 14.10	Informatieve vragen
14.10 – 14.20	Uitleg werksessies, Florian Boer (De Urbanisten)
14.20 – 14.30	Korte pauze
14.30 – 15.30	Werksessie verbeelden van eisen en wensen
15.30 – 16.00	Terugmelding per tafel en reacties op elkaars conclusies
16.00 – 16.15	Gezamenlijke conclusies

Inleiding

Walter de Vries heet de aanwezigen van harte welkom op deze mooie locatie. Hij licht kort het doel en de opzet van de dag toe. Het doel is het gezamenlijk, door de aanwezige bewoners, gebruikers, ondernemers en organisaties te komen tot een gedeeld perspectief wat een getijdenpark Eiland van Brieneoord zou kunnen zijn. Om dit goed te kunnen doen zullen mensen inleidende gesprekken en presentaties houden zodat iedereen dezelfde kennis heeft.

Walter introduceert Jeroen van Herk, kwartiermaker Getijdenpark Polder de Esch en Eiland van Brieneoord. Walter vraagt in welke film de aanwezigen terecht zijn gekomen. Jeroen van Herk licht toe dat hij van drie partijen, de Gemeente Rotterdam, Rijkswaterstaat en Wereld Natuur Fonds de opdracht heeft gekregen om “kwartier te maken” voor het Getijdenpark Polder de Esch en Eiland van Brieneoord. Dat betekent dat hij gevraagd is te onderzoeken óf en in hoeverre het initiatief, dat WNF heeft geïntroduceerd om een Getijdenpark te realiseren in Polder de Esch en Eiland van Brieneoord en dat steun heeft gekregen van Rijkswaterstaat en de Gemeente Rotterdam, om te bouwen is tot een daadwerkelijk project.

Hij vertelt dat de aanwezigen, naar analogie van de film waarin de aanwezigen zitten, nu in het schrijven van het script zitten: we zijn met elkaar bezig om te onderzoeken of en zo ja onder welke voorwaarden er een film gemaakt kan gaan worden. Tevens licht Jeroen toe dat hij de opdracht heeft om een plan van aanpak te maken en dit na de zomer aan de bestuurders voor te leggen. Dan wordt hen de vraag voorgelegd of ze bereid zijn een formele planstudie te gaan starten en zo ja onder welke voorwaarden. De planfase zal ook zeker 1 à 1,5 jaar gaan duren en pas daarna zal de uitvoering starten. Als we gezamenlijk een dergelijk traject ingaan, dan zijn we nog wel even met elkaar bezig. Dit is nog maar het begin van mogelijk een lange samenwerking.

De volgende presentaties zijn gehouden, de pdf's van de presentaties zijn als bijlage bijgevoegd

- Presentatie Pieter de Greef (Gemeente Rotterdam)
- Presentie Gijs van Zonneveld (WNF/ARK)

Vragenronde

Na aanleiding van het voorgaande waren er de volgende vragen en zorgpunten.

Bestaat het gevaar dat met de aanleg van het getijdenpark het Eiland van Brienoord gaat afkalven of sterker nog uiteindelijk in zijn geheel in de rivier gaat verdwijnen? Gijs van Zonneveld antwoordt dat er juist nu al reeds sprake is van aanslibbing en aanzanding en daarmee dat het eiland eerder een beetje groter wordt dan dat er grosso moddo afslag plaats vindt. En sowieso is het uitgangspunt natuurlijk dat het eiland moet blijven bestaan.

Blijven de binnenvaartschepen aan de noordzijde van het eiland van Brienoord of kunnen ze op termijn verwijderd of verplaatst worden? Robbert Wolf van het Havenbedrijf Rotterdam antwoordt hierop dat het hier geen binnenvaartschepen betreft maar ligplaatsen voor duwbakken. Deze ligplaatsen moeten behouden blijven, sterker nog, er komen er zelfs bij na aanleiding van het verwijderen van ligplaatsen door de aanleg van de getijdengeul Mallegat. En ondanks het feit dat ze bij heftig weer soms losschieten zullen deze plekken behouden moeten blijven.

Hoe verhoudt dit initiatief zich tot twee andere initiatieven zoals de plannen voor een nieuwe Kuip en de 4e stadsbrug? Jeroen van Herk antwoordt dat we met beiden plannen afstemmen. In deze fase is afstemmen het belangrijkste wat we kunnen doen, ieder traject heeft nl. zijn eigen fase, dynamiek en proces. Tevens zouden wij vanuit het Getijdenpark dit idee zo sterk moeten maken dat we feiten creëren die zo sterk zijn dat andere processen hierdoor beïnvloed worden. Sandra de Bont van de Gemeente Rotterdam en betrokken bij de planvorming rondom het nieuwe stadion voegt toe dat dergelijke plannen ook kansen bieden voor het Eiland van Brienoord en omgeving: deze ontwikkelingen kunnen ook een kans zijn om te krijgen wat partijen zouden willen.

Walter vraagt vervolgens Florian Boer van de Urbanisten om een korte toelichting te geven op de werksessie die na de pauze gehouden gaat worden. Florian Boer is door de drie opdrachtgevende partijen gevraagd om deze sessie te ondersteunen om te komen tot een gezamenlijk perspectief.

Workshop

Florian licht toe dat zijn bureau een soort van spel heeft ontwikkeld. Er is een kaart gemaakt, een topografische kaart als een soort van onderlegger en er allerlei verschillende kaartjes met beelden gemaakt waarop verschillende thema's verbeeld zijn die in een dergelijke natuurlijk recreatiegebied al plaats vinden of mogelijk plaats zouden kunnen vinden. De natuurlijke thema's zijn: natuurlijke oevers, cultureel oevers, bouwen met natuur, fauna en leefgebieden. De meer cultureel thema's zijn: verpozen, bewegen en bewegen. Ieder thema kent een heel divers palet aan mogelijke beelden.

Na de pauze wordt in 3 groepen gewerkt. De terugmelding van de drie groepen is hieronder weergegeven.

Terugkoppeling

Groep 1

Begeleiding: Gijs van Zonneveld (WNF / ARK)

Deze groep ziet kansen voor het Eiland van Brieneoord. De oeververbinding met Zuid is een goed punt, maar er moet wel op gelet worden dat het ook weer niet te druk wordt.

De begrazing door Hooglanders hoort inmiddels echt bij het eiland, dat moet zeker blijven.

De ondernemer in het groepje (voormalige Arend en Zeemeeuw) ziet kansen op de locatie de beleving van de omgeving te combineren met een koffiekiosk. Geen grote horeca-dingen, maar passend bij de (natuur-) omgeving. Een halte van de watertaxi hoort daar bij. En een zwemplek. Jongeren nemen nu rond de brug in het Zuiddiepje grote risico's. En aandacht voor het parkeren is belangrijk. Als het Eiland aantrekkelijker wordt, trekt het ook meer auto's aan en die moeten parkeren. Sommigen op het industrieterrein klagen nu al over parkeeroverlast. Dus de vraag is: waar laten we de auto's?

De oevers van het eiland aan zowel de Zuiddiepkant als Nieuwe Maaskant kunnen van een geleidelijk profiel voorzien worden zodat het getijdenkarakter en de natuurlijkheid toe kan nemen. Wel moet ervoor gezorgd worden dat het eiland zijn huidige contouren kan behouden, het lijkt de groep niet zo'n goed idee om het af te laten slaan.

Recreatie kan meer ruimte krijgen, maar het moet zeker geen circus, pretpark worden. Geen klimplatforms in de bomen, mountainbike-parcours en dat soort drukdoenerij. Het moet net als de koffie-corner passen bij het karakter van het eiland. We willen dan ook wel denken over iets als een zomerkamp op het eiland. De meningen verschillen daar echter nog wel over.

Wij hebben ook het idee 'Bak Genieten' gelanceerd: zet een scheepswrak, bijvoorbeeld een duwbak half op de oever, half in het water van de Nieuwe Maas en richt die zo in dat mensen het getij kunnen beleven (is een 'wrak' echt een kans voor) en misschien kan je er zelfs wel een podium in maken: combinatie van natuur, natuurlijke dynamiek en cultuur. En je kan er ook meer over de scheepvaart vertellen.

(nieuw.)
 contact met natuur/oever/water.
 plek
 zicht noordwaarts (minder dekwerk)
 zicht met kiosk.
 -kamp/natuur.kampereen.

→ recreatieve
 uitsluiting
 : eiland opheffen.
 "Bak geschieten"

MIRT

Groep 2

Begeleiding: Pieter de Greef (Gemeente Rotterdam)

De kracht van het Eiland van Brieneoord is het Eiland-Gevoel. Het Eiland als verborgen parel. Als je het eiland opkomt dan daalt de rust in je hoofd neer. En tegelijkertijd heb je vanuit het eiland dat geweldige zicht op de skyline van Rotterdam. Het allereerste beeld dat gepakt werd door de groep was het beeld van Grote Grazer: de Schotse Hooglanders. Dit is het beeld van dit eiland en staat voor de dynamiek van het eiland. Verder zijn nu karakteristieke beelden de verschillende natuurlijke en cultureel oevers, de mogelijkheden om heerlijk te wandelen en te hardlopen en spontaan voedsel te plukken.

De kwaliteiten die je hieraan toe zou kunnen voegen sluiten heel erg aan bij wat er nu al is. Het gaat hierbij om het verder versterken van de dynamiek: méér strand, méér zand, méér geleidelijke overgangen in zoveel mogelijk gedaanten. Het hele palet aan overgangen kan hier mogelijk vorm krijgen. Dat kan aan de randen, maar dat kan ook door het voormalige bouwdok open te maken en daar mogelijkheden voor natuurlijke al dan niet zandige (strandjes) te scheppen. En als je op een dergelijke manier condities scheidt dan kan hier als vanzelf de bever en de vos komen (waarvan nu al sporen zichtbaar zijn).

Er zijn ook een aantal activiteiten denkbaar die hierbij aansluiten. Deze activiteiten hebben dan allemaal te maken met het aarden. Denk hierbij aan spelen in de modder, barefoot running, klimmen tussen de bomen. En liggen aan het strand. Het idee is dat niet alles gefaciliteerd moet worden middels toestellen of attributen maar dat je dit soort mogelijkheden moet laten ontstaan. Zo reguleer je ook het gebruik en voorkom je de telkens weer terugkerende dilemma dat het te druk wordt op het eiland. Ook activiteiten als een horecavoorziening voor een kopje koffie, of een concert op een veldje of zelfs een hot tub in combinatie met yoga of iets dergelijk zou dan zelfs kunnen. Het gaat erom dat je niet teveel faciliteert: dus geen strandje met én toiletvoorzieningen en douchegelegenheden, maar vooral mogelijkheden om spontaan te zwemmen. Door niet te faciliteren blijft het kleinschalig!

Tot slot zouden de verbindingen met de rest van Rotterdam verbeterd kunnen worden. Denk hierbij aan watertaxi of veerpontverbindingen met de stad zodat dat eiland gevoel echt versterkt wordt.

Groep 3

Begeleiding: Florian Boer (De Urbanisten)

Een enerverende groepsdiscussie over wat een eiland een eiland maakt, hoeveel verbindingen er dan moeten zijn en waar die moeten liggen en gedurfde ideeën om het getijdenmilieu dieper het eiland in te brengen met een onverwachte oplossing voor het verzachten van de Noordkant van het eiland.

Om het eilandgevoel te bewaren en te versterken vindt een meerderheid van de groep dat één ontsluiting van het eiland genoeg is. De huidige is echter niet optimaal gelegen en nodigt niet uit om het eiland te betreden. Over waar de beste locatie wel is, verschillen de meningen. Dichter bij waar mensen wonen zou kunnen betekenen dat de brug verder richting de Veranda opschuift. Anderzijds zou deze ook juist meer naar 'het haventje' toe kunnen worden geplaatst. Dit omdat hier ook een herontwikkeling van de locatie aan landzijde wordt verwacht, waarmee een goede combinatie gemaakt kan worden. Verder richting Oud IJsselmonde is ook een optie, al wordt hier meer overlast vandaan verwacht en lijkt het voor de eilandbeleving interessanter als de kop niet direct wordt verbonden. Tot slot is er ook voor de huidige locatie weer iets te zeggen in verband met de recent geopende sportschool die er direct naast is gelegen. Zij organiseren buitensport activiteiten op het eiland (bijvoorbeeld bootcamps) en willen dit uitbreiden. Ongeacht de locatiekeuze is het de moeite waard om over de kwaliteit van de verbinding na te denken, omdat voor de huidige brug in 2018 in groot onderhoud is voorzien komen er ook middelen vrij om dit te doen. Vervanging zou dan een alternatief kunnen zijn voor onderhoud.

Het is een gedeelde wens om autoverkeer te beperken op het eiland en dus zeker niet aan te moedigen dat mensen het eiland oprijden om aan bermtoerisme te doen of vanuit de auto naar de skyline van de stad te kijken. Het getij zou op meer plekken op het eilandikbaar kunnen zijn. Het idee om het 'ondergelopen bouwdok' te openen naar de westzijde haalt het getij dieper het eiland in. Hier kan dan samen met het gebied dat naast de strekdam ligt, één geheel worden gemaakt met een variatie aan dieptes (de plas van het bouwdok is 3 à 4 meter diep). Vervolgens wordt geopperd om het getij misschien nog verder het eiland in te trekken door het bos en dit water ter hoogte van 'het haventje' aan te takken op het Zuiddiepje. Daarmee ligt er ineens ongeveer 500 meter getijdengeul (!) midden in het eiland door het bos. Dit water kan plaatselijk heel ondiep zijn (bijvoorbeeld 30 tot 50 centimeter) zodat veel van het bestaande bos gehandhaafd blijft en waarbij de bestaande weg door het getij heen zou kunnen lopen. Er ontstaat dan een unieke situatie van een ondiepe 'getijdenweg' over het eiland. Terwijl bij het bouwdok het water juist zo diep is dat het geschikt is voor zwemmen. En zo ontstaan er misschien nog meer plekken op het eiland waar op een speelse manier het getij kan worden overgestoken.

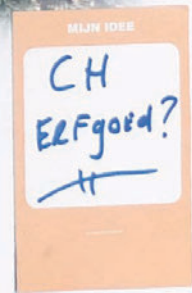
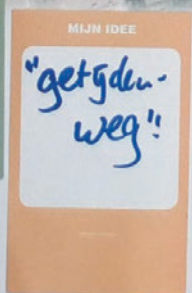
Voor de Noordzijde van het eiland wordt geopperd om de verkaveling van de duwbakken aan te grijpen om een 'building with nature'-principe toe te passen. Voor de duwbakken zijn afmeerpalen nodig om deze te verankeren en wegdrijven te voorkomen. In plaats van één rijtje afmeerpalen, zou er een palenwoud in de oever geslagen kunnen worden dat tot op het eiland doorloopt. Hier kunnen allerlei organismen zich hechten aan de palen en kan een rijk onderwaterleven ontstaan. De palen remmen tevens de golflslag en beschermen het eiland. Dan is het denkbaar dat de stortstenen die er nu liggen worden verwijderd en getransporteerd naar de 'Groene Poort' waar men nog grote behoefte heeft aan meer stortsteen. Door deze rand van het eiland te verplaatsen zou al ongeveer 800 meter stortsteen aan de Groene Poort kunnen worden gedoneerd. En tevens wordt zo een zachtere natuurvriendelijke noordoever voor het eiland van Brienoord gerealiseerd. Vanaf het eiland is er vervolgens behoefte aan meer zichtrelatie/vistas op de rivier. Dat vraagt om het bijhouden van een aantal plaatsen in de begroeiing.

Brienoord

Stortsteen afvoeren naar Groene Poort

in plaats van

Conclusies

Tot slot vraagt Walter de Vries aan Jeroen van Herk wat hij voor conclusies trekt uit deze bijeenkomst.

Jeroen constateert dat iedereen ongelofelijk betrokken is bij het gebied en met een open mind het gesprek is aangegaan. Er lijkt consensus over de lijn dat het Eiland groen moet blijven en vandaaruit kwaliteiten toegevoegd kunnen worden. Het eiland karakter/ het eiland gevoel moet behouden en versterkt worden. Het versterken middels getijdenpaden en getijdengeulen in het verlengde van het bouwdok zou hier prima bij aansluiten. Ook op recreatief gebied zijn er voldoende mogelijkheden geconstateerd, als het maar aansluit bij de karakter van het gebied.

Er zijn ook een aantal discussiepunten te constateren zoals de ontsluiting van het gebied: blijft het bij een brug, of is het ook mogelijk een brug op een nieuwe plek te realiseren zoals uit een groep kwam of zouden er zelfs in totaal 2 bruggen kunnen komen, of kun je de ontsluiting op een heel andere manier organiseren?

En hoe gaan we met de auto's om? Gaan we naar minder auto's op eiland of is dat een brug te ver?

Met deze oogst wil Jeroen een plan van aanpak maken dat hij wil voorleggen aan de bestuurders. Gaan de verschillende partijen een gedragen planstudie traject in of niet? In september/oktober verwacht hij een go of no go beslissing. Walter stipt nog aan dat je te maken met verschillende snelheden: er komt geld vrij voor de huidige brug om die te renoveren: kun je dat ook inzetten in de bruggendiscussie?

Walter bedankt alle aanwezigen voor hun goede inzet en sluit de bijeenkomst.

Bijlagen

- Presentatie Pieter de Greef (Gemeente Rotterdam)
- Presentie Gijs van Zonneveld (WNF/ARK)
- KRW-Verkenning Nieuwe Maas. Damwand of riet? September 2013

Aanvullende informatie

Algemene informatie rivieren Rotterdam:
www.rotterdam.nl/rivieren

Rivier als Getijdenpark:
<http://www.rotterdam.nl/getijdenpark>

Programma Rivieroever:
http://www.persberichtenrotterdam.nl/uploads/Programma_Rivieroever.pdf

Het initiatief van WNF i.s.m. Stadregio Rotterdam:
https://www.ark.eu/sites/default/files/media/Delta/Getijdenpark_Brienoord_-_De_Esch.pdf

Contact

Jeroen van Herk

Kwartiermaker Getijdenpark Polder de Esch & Eiland van Brienoord
Gemeente Rotterdam - Rijkswaterstaat en Wereld Natuur Fonds
010 489 52 69

Bijlage 3 Bodem

3.1 Bodemverontreiniging Polder de Esch

occupatie (sub) fasen	deelgemeente wijk buurt/RE-nr naam RE	Kralingen-Crooswijk 45a Natuurpark De Esch	auteur datum bodemfunctie	A.B. Roeloffzen 27 augustus 2012 natuur
Agrarische en/of préstedelijke occupatiefase(n):				
I	Tot aan de 11 ^e eeuw was er sprake van een buitendijks gebied aan de rand van een veenmoeras. Op bosveen werd rivierklei afgezet. Mogelijk was er vanaf de 9 ^e eeuw al een kade aanwezig, ongeveer t.p.v. de 's Gravenweg.			
II	Het transgressieproces werd nog versterkt als gevolg van een aantal grote overstromingen in het begin van de 13 ^e eeuw, waarbij de Nieuwe Maas ontstond en de Hollandse IJssel hierop afwaterde i.p.v. op de Waal (nu: Oude Maas en Noord). Rond 1170 werd al een 1 ^e dijkkring (Oudedijk - 's Gravenweg) aangelegd. In het buitendijks gelegen gebied werd simultaan klei en veen afgezet/gevormd onder invloed van een zoetwatergetijdengebied, waar simultaan klei werd afgezet en veen gevormd.			
III	Tussen 1250 en 1270 werden Honingerdijk en Schaarlijk aangelegd. Het Ambacht Kralingen (tussen Kortekade en Oost-Kralingsekade, nu IJsselmondselaan) werden ontgonnen volgens het cope-systeem, waarbij de oriëntatie van de sloten NNO-ZZW is, net als op het oude land. De polder werd benut voor veeteelt met boerderijen langs de rivierdijk en de 's Gravenweg. Deze werd later deels afgegraven. Het Toepad, waarlangs ook enkele boerderijen werden gebouwd, vormde de noordgrens van polder De Esch.			
Perifeer-stedelijke occupatiefase(n):				
I	Tussen 1959 en 1970 wordt in het zuidelijke deel van polder De Esch een onderhoudsbaggerloswal aangelegd, waar bagger uit het Rotterdamse havengebied wordt opgespoten van klasse I, II, III, en IV. Op de loswal ontwikkelt zich een spontane vegetatie van riet, vlierstruiken en bomen als wilgen, elzen en essen. Later in de zeventiger jaren wordt bagger uit de loswal gehaald voor een onbekende bestemming, waardoor er een plas ontstaat in het zuidelijke deel van de loswal.			
II	Op de zellingen langs de rivier zijn diverse aan de binnenvaart gerelateerde bedrijven actief, deels in een bedrijfsverzamelgebouw uit de zeventiger jaren. In het kader van herontwikkeling wordt de kerk langs de dijk uit 1898 in 2002 gesloopt. Het naburige voormalige bedrijfsterrein van de scheepsmotorenfabriek wordt gesaneerd; pas recent is de bouw van kantoren gestart.			
III	Tussen 1971 en 1975 wordt een nieuwe hoogwaterkering gebouwd direct ten noorden van loswal De Esch, waarbij op de zanddijk na consolidatie een meter dijkneklei wordt aangebracht, ook over de noord-rand van de loswal. De aanleiding voor de nieuwe hoogwaterkering was het plan de bocht uit de Nieuwe Maas direct stroomafwaarts van de Van Brienoordbrug af te snijden door de loswal. Dit plan is nooit uitgevoerd, zodat de monumentale 19 ^e eeuwse boerderijen onder aan de Schaarlijk gespaard blijven.			
IV	In 1990 wordt definitief afgezien van vergravingsplannen en de loswal krijgt de status van natuurpark. Met behulp van enkele stuwtjes wordt de grondwaterstand verhoogd en het open centrale deel wordt jaarlijks gemaaid om de biodiversiteit te bevorderen. Op basis van bodemonderzoek eind negentiger jaren wordt besloten de bodem niet saneren omdat de ecologische effecten van de verontreiniging beperkt zijn.			

Overwegingen afgrenzing ruimtelijke eenheid:	
	Het betreft een niet met zand afgedekte loswal, waar een spontane vegetatie is ontstaan, en de gras-landen met bebouwing tussen de loswal en de dijk. Toegevoegd zijn de zellingen langs de rivier.
Begrenzingen ruimtelijke eenheid:	
	Fietspad nieuwe hoogwaterkering en drinkwaterfabriek-ZZ – toegangsweg vanaf Schaarlijk naar drinkwaterfabriek – rivieroever – verlengde insteekhaventje t.z.v. waterinlaatkanaal – Nesserdijk
Inschatting bodemkwaliteit op basis historische gegevens:	
0-1 m	Uit bodemonderzoek is gebleken dat de bagger in de bovengrond sterk verontreinigd is met drins en metalen. Alleen in de noordrand is de bagger afgedekt met dijkneklei, zodat (gemiddeld) de loswal valt in bodemkwaliteitsklasse niet toepasbaar (G5).
> 1 m	In de ondergrond ligt sterk verontreinigde onderhoudsbagger, dus de bodemkwaliteit ligt in de klasse niet toepasbaar (G5).

RE-nr: 45a		RE-naam: Natuurpark De Esch								
Bovengrond (0-1 m-mv)										
parameter	aantal	min	P-50	gem	P-80	P-90	P-95	max	st.dev	bijzonderheden
antimoon	13	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	0,0	
arseen	20	4	4	7	8	18	18	19	5	
barium	13	81	95	209	413	490	490	575	190	maatgevend
cadmium	20	0,38	0,42	0,82	0,48	0,48	4,3	4,5	1,2	
chroom	20	19	19	31	19	78	102	108	28	
kobalt	0									
koper	21	6	11	42	90	102	128	148	48	maatgevend
kwik	20	0,05	0,11	0,25	0,14	0,31	1,6	1,6	0,47	
lood	20	13	14	46	48	169	175	218	63	
molybdeen	13	0,4	2,1	2,8	4,3	4,3	4,3	4,8	1,4	NAW > AW
nikkel	20	11	22	25	22	49	52	68	16	
seleen	13	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	0,0	b.p.o. > AW
vanadium	13	14	18	36	59	66	66	123	33	
zink	21	43	63	176	127	608	639	737	217	(maatgevend)
boor	12	3,5	3,5	8,8	15	15	15	33	9	
min. olie	20	5	45	118	97	97	623	668	183	
PAK's	20	0,09	0,31	1,2	1,9	2,5	2,5	3,8	1,1	
PCB's	0									
drins	0				(?)					inschatting
Maatgevende parameters: barium, koper, (zink, drins?)										
Statistiek: zonering bovengrond: G4 (P-80 ≤ MW-industrie) / kwaliteit industrie										
Toegekende zonering bovengrond: G5 (P-80 > MW-industrie/I-waarde) / niet toepasbaar										
Motivatie: n.o. loswal De Esch: P-80 drins > I-waarde; clustervorming data zware metalen										

Ondergrond (1-2 m-mv)										
parameter	aantal	min	P-50	gem	P-80	P-90	P-95	max	st.dev	bijzonderheden
antimoon	13	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	0,0	
arseen	15	5	14	17	22	51	51	51	15	
barium	13	95	95	278	455	680	680	702	225	(maatgevend)
cadmium	15	0,27	0,47	0,99	1,8	3,2	3,2	3,4	1,1	
chroom	15	19	58	56	80	124	124	126	37	
kobalt	0									
koper	15	7	11	31	54	95	95	101	32	
kwik	15	0,05	0,09	0,64	1,8	2,3	2,3	2,3	0,90	
lood	15	14	17	86	192	297	297	310	107	
molybdeen	13	0,6	1,0	2,4	4,3	4,3	4,3	4,3	1,9	NAW > AW
nikkel	15	6	57	39	62	74	74	74	28	
seleen	13	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	0,0	b.p.o. > AW
vanadium	13	10	10	57	96	121	121	121	48	
zink	15	33	156	280	605	659	659	689	264	maatgevend
boor	13	3,5	3,5	14	26	27	27	27	11	
min. olie	15	8	45	435	229	2830	2830	2830	976	
PAK's	15	0,08	0,89	3,3	1,8	14	14	17	5,2	(maatgevend)
PCB's	0									
drins	0				?					inschatting
Maatgevende parameters: zink, (barium, PAK's, drins?)										
Statistiek: zonering bovengrond: G4 (P-80 ≤ MW-industrie) / kwaliteit industrie										
Toegekende zonering ondergrond: G4 (P-80 ≤ MW-industrie) / kwaliteit industrie										
Motivatie: resultaat statistisch onderzoek gelijk aan s.o.-2002										

kleurcode	Ligging meetwaarde t.o.v. bodemnormering	kwaliteit
	meetwaarde ≤ [L] AW	natuur
	[L]AW < meetwaarde ≤ LMW-bagger/landbouw	landbouw
	LMW-bagger/landbouw < meetwaarde ≤ [L]MW-wonen	wonen
	[L]MW-wonen < meetwaarde ≤ MW-industrie/[I-waarde]	industrie
	Meerwaarde > [L]MW-industrie/[I-waarde]	niet toepasbaar

3.2 Bodemverontreiniging Eiland van Brienoord

occu- patie (sub) fasen	deelgemeente wijk buurt/RE-nr naam RE	IJsselmonde Van Brienoordeiland 83c Van Brienoordeiland	auteur datum bodemfunctie	A.B. Roeloffzen 22 augustus 2012 natuur
Agrarische en/of préstedelijke occupatiefase(n):				
I	De eerste bedijkingen van het gebied stammen uit de 9 ^e en 10 ^e eeuw, waarbij in de 11 ^e eeuw een aaneengesloten ingepolderd gebied was ontstaan op het eiland IJsselmonde, de Riederwaard. In de rivier was mogelijk al sprake van een zandplaat. Tijdens de grote stormvloed van 1373 wordt de Riederwaard verzvolgen en gaat onderdeel uitmaken van het zoutwatergetijdengebied van zuidwest-Nederland. Het veen wordt hier geheel weggeslagen en er vindt afzetting van jonge zeeklei plaats.			
II	In 1566 wordt de polder Varkenoord bekaad. Definitieve bedijking vindt rond 1720 plaats. Buitendijks resteren de Varkenoordse Gorzen en een drietal zandplaten in de rivier: de Westplaat, de Slijkplaat en de Groene Plaat. In 1774 zijn deze zandplaten zover opgeslibd, dat de geulen hiertussen onbevaarbaar worden. De aanlegplaats aan de linker rivieroever van het veer IJsselmonde - Kralingseveer moet worden verlegd naar het IJsselmondse Hoofd ten oosten van de zandplaten.			
III	In het kader van "rivienormalisatie" wordt circa 1900 de rivierbedding verbreed en verdiept. Hierbij wordt de Groene Plaat, inmiddels bekaad en in gebruik voor de landbouw, grotendeels weggebaggerd en de vrijkomende grond op de meer zuidwaarts gelegen Slijkplaat en Westplaat opgespoten, zodat er één eiland in de rivier ontstaat: het Eiland van Brienoord.			
Perifeer-stedelijke occupatiefase(n):				
I	Aan de noordzijde van het eiland (vroeger: Groene Plaat) wordt in de 19 ^e eeuw een kade opgespoten, waarop zich in 1856 het Zalmzeegenvisserijbedrijf "De Merode" vestigt. Deze bezit alle rechten m.b.t. de zalmvisserij en handel in het gebied. In 1876 wordt het zalmvisserijbedrijf verplaatst naar IJsselmonde vanwege baggerwerkzaamheden in de rivier. Verder zijn er biezen/rietgorzen en grienden.			
II	Al voor de oorlog werd het eiland benut door Rijkswaterstaat voor het bergen van baggerspecie uit de rivier. Tevens werd er een strekdam aan de westzijde van het eiland aangelegd. Ook in de vijftiger jaren werd rivierbagger opgespoten. In 1943 werd midden op het eiland een volkstuintencomplex aangelegd.			
III	Na de oorlog werden er gas/olievelden ontdekt in Rotterdam-zuid, vanaf 1952 in exploitie genomen. In 1953 werd een olie/gasbehandelings- en overlaadstation gebouwd op de oosthelft van het eiland en een brug naar het eiland aangelegd. In 1989-1990 werd de NAM-locatie gesloten en is de bodem gesaneerd, waarbij de olie-grond werd verwijderd en schone klei in/opgebracht. De verder braakliggende delen van het eiland raakten geleidelijk spontaan begroeid met (vloed)bos.			
IV	Rond 1961 werd door het westelijke deel van het eiland achter de strekdam een bouwdok gegraven, waar tot 1968 tunnelementen werden gebouwd voor de oost-west-metrolijn. Nadien is het dok droog-gehouden voor eventuele nieuwe tunnels. Rond 2010 werd het bouwdok deels gevuld met singelbagger uit IJsselmonde ten behoeve van natuurontwikkeling en de gewenste beëindiging van het droogpompensysteem. Tussen 1961 en 1964 werd de Van Brienoordbrug gebouwd over de ooststrand van het eiland. In 1989-1990 werd ten westen van hiervan een tweede brug gebouwd. Hieraan voorafgaand werd in 1986-1987 baggerspecie uit bouwputten in de rivier (Klasse 0, I en II) opgespoten op de oostpunt van het eiland. In 2003 werd hierin een kreek gegraven, waarbij van de vrijkomende grond een vluchtheuvel is gemaakt voor de Schotse Hooglanders, die sinds 2000 het eiland begrazen.			
Stedelijke occupatiefase(n):				
	n.v.t.			
Overwegingen afgrenzing ruimtelijke eenheid:				
	Het betreft een eiland in de rivier, ontstaan door aanslibbing en opspuiting van zandplaten. (subbuurten in buurt 83: 20, 21)			
Begrenzings ruimtelijke eenheid:				
	oever-ZZ Nieuwe Maas – oeverboog t.O.v. Van Brienoordbrug – oever-NZ Zuiddiepje – deur Van Brienoorddok			
Inschatting bodemkwaliteit op basis historische gegevens:				
0-1 m	in de bovengrond licht veelal nieuw (schoon) baggerwerk en schone klei (vroegere NAM-locatie). Daar-naast is bagger klasse II opgebracht en zijn paden op de volkstuinten mogelijk verhard met koolas. De bodemkwaliteit voldoet naar verwachting aan de klasse wonen (G3).			
> 1 m	De ondergrond bevat schone en licht vervuild rivierbagger, waarschijnlijk kwaliteitsklasse industrie (G4).			

RE-nr: 83c	RE-naam: Van Brieneoerleiland
------------	-------------------------------

Bovengrond (0-1 m-mv)

parameter	aantal	min	P-50	gem	P-80	P-90	P-95	max	st.dev	bijzonderheden
antimoon	33	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	0,0	
arsen	40	5	11	13	17	20	22	32	6	
barium	33	86	208	290	495	657	657	958	243	(maatgevend)
cadmium	40	0,27	0,48	0,88	0,94	1,5	1,6	8,1	1,2	
chrom	40	18	32	36	37	64	76	119	21	
kobalt	0									
koper	40	6	24	32	44	70	81	139	32	
kwik	40	0,05	0,20	0,43	0,47	1,2	1,6	1,9	0,51	
lood	40	14	70	86	157	175	184	218	65	
molybdeen	33	0,6	2,8	2,6	4,3	5,3	5,3	5,3	1,6	NAW > AW
nikkel	40	9	29	31	40	44	51	94	15	
seleen	33	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	0,0	b.p.o. > AW
vanadium	33	10	32	38	51	73	73	120	23	
zink	40	52	228	268	386	580	599	786	196	maatgevend
boor	33	3,5	8,7	9,4	12	16	16	18	4,0	
min. olie	40	8	45	59	75	110	152	348	67	
PAK's	40	0,11	1,0	1,9	3,0	4,6	5,0	12	2,3	
PCB's	0									
drins	0									

Maatgevende parameters: zink, (barium)

Statistiek: zonering bovengrond: G4 (P-80 ≤ LMW-industrie/I-waarde) / kwaliteit industrie

Toegekende zonering bovengrond: G4 (P-80 ≤ LMW-industrie/I-waarde) / kwaliteit industrie

Motivatie: conform verwachting h.o.-2002

Ondergrond (1-2 m-mv)

parameter	aantal	min	P-50	gem	P-80	P-90	P-95	max	st.dev	bijzonderheden
antimoon	38	2,1	2,1	2,6	2,1	2,1	6,3	12	1,8	
arsen	44	5	8	23	12	58	122	252	45	
barium	38	48	95	415	353	1310	1355	4265	773	(maatgevend)
cadmium	44	0,37	0,48	1,3	0,69	4,1	5,2	14	2,3	
chrom	44	15	19	45	32	108	149	463	79	
kobalt	0									
koper	44	6	7	39	68	104	171	362	65	(maatgevend)
kwik	44	0,05	0,08	1,1	0,85	3,6	7,5	8,3	2,2	
lood	44	12	30	179	259	354	567	2445	395	(maatgevend)
molybdeen	38	0,5	4,8	3,9	5,3	5,3	5,3	5,3	1,9	NAW > AW
nikkel	44	7	22	27	30	46	52	93	16	
seleen	38	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	0,0	b.p.o. > AW
vanadium	38	6	16	30	27	67	100	155	34	
zink	44	33	121	386	380	1210	1775	2730	593	maatgevend
boor	38	3,5	3,5	7,5	7,0	18	25	29	7,3	
min. olie	44	19	51	200	51	393	477	4945	741	
PAK's	44	0,14	0,20	2,0	2,9	6,4	10	20	3,8	
PCB's	0									
drins	0									

Maatgevende parameters: zink, (barium, koper, lood)

Statistiek: zonering bovengrond: G4 (P-80 ≤ LMW-industrie/I-waarde) / kwaliteit industrie

Toegekende zonering ondergrond: G4 (P-80 ≤ LMW-industrie/I-waarde) / kwaliteit industrie

Motivatie: conform verwachting h.o.-2002

kleurcode	Ligging meetwaarde t.o.v. bodemnormering	kwaliteit
	meetwaarde ≤ [L] AW	natuur
	[L]AW < meetwaarde ≤ LMW-bagger/landbouw	landbouw
	LMW-bagger/landbouw < meetwaarde ≤ [L]MW-wonen	wonen
	[L]MW-wonen < meetwaarde ≤ MW-industrie/I-waarde]	industrie
	Meerwaarde > [L]MW-industrie/I-waarde]	niet toepasbaar

Bijlage 4 Uitwerking activiteiten projectfase

1. Quick scan van de opgave:

- Scope van de opgave benoemen;
- Situatie in het veld bekijken;
- Benoemen (in beeld en woord) van de ruimtelijke opgave en de verwachte inspanningen die daarvoor geleverd moeten worden;
- Benoemen van het krachtenveld vanuit de gebiedskennis;
- Benoemen van de verwachte complexiteit van de ontwerp-opgave – inventariseren; van benodigde onderzoeksgegevens;
- Inschatten van het proces;
- Inschatten van de benodigde uren.

2. Programma van eisen- fase:

- Kennis verzamelen/ inventariseren van de opgave, eerste inschatting van de kansen en knelpunten tbv de Project Start U;
- Maken van een ruimtelijke en functionele analyse (in beeld en tekst);
- Het formuleren en aanscherpen van de ontwerp-opgave (eerste concept);
- Inventariseren en analyseren van onderzoeksgegevens;
- Rondzenden volgens IP procedure;
- Participatie.

3. Inrichtingsplanfase Voorlopig ontwerp:

- Analyseren van opmerking uit de participatie van het PVE;
- Het analyseren van de onderzoeksresultaten;
- Ontwerp en tekenwerk, incl. presentatie tekening;
- Uitzenden van de tekeningen volgens IP-procedure;
- Participatie.

4. Inrichtingsplanfase Definitief ontwerp:

- Verwerken opmerking uit de participatie;
- Uitzenden van de tekening volgens IP-procedure.

Colofon

Titel:	Getijdenpark Eiland van Brienoord & Polder de Esch Procesafspraken voor de projectfase
Datum:	20 februari 2017
Opdrachtgevers:	Gemeente Rotterdam Rijkswaterstaat Wereld Natuur Fonds ARK Natuurontwikkeling
Contact personen:	Gemeente Rotterdam: Pieter de Greef Rijkswaterstaat: Piter Hiddema WNF: Gijs van Zonneveld ARK: Esther Blom
Opdrachtnemer:	 LINKIT CONSULT
	Coehoornstraat 17 6811LA Arnhem TEL 0031 (0) 6 4301 1508 www.linkitconsult.nl
Contactpersonen:	Jeroen van Herk jeroen@linkitconsult.nl

